

Riksdagens protokoll

1997/98:105

Måndagen den 11 maj

Kl. 10.00 – 13.08

Protokoll
1997/98:105

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 4 och 5 maj.

2 § Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 14 maj kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Justitieminister Laila Freivalds, socialminister Margot Wallström, statsrådet Pierre Schori, inrikesminister Jörgen Andersson, arbetsmarknadsminister Margareta Winberg, försvarsminister Björn von Sydow och statsrådet Thomas Östros.

3 § Meddelande om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1997/98:278

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:278 av Göte Jonsson (m) om skogskalkning.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 maj 1998.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 28 april 1998

Anna Lindh

4 § Svar på interpellation 1997/98:310 om Tibet

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig om den svenska regeringen avser att verka för en folkomröstning i Tibet, om Sverige avser att i FN:s säkerhetsråd driva frågan om förhandlingar mellan Kina och Dalai lama samt om Sverige kommer att verka för att den av Dalai lama utsedde Panchen lama frisläpps.

Ragnhild Pohanka ställde nyligen en fråga om Sveriges avsikt att agera för Tibet i FN:s säkerhetsråd, och jag besvarade då frågan skriftligt. Jag förtydligar gärna svaret jag gav då. Kina är en av de ständiga medlemmarna i FN:s säkerhetsråd och kan följaktligen med sin vetorätt stoppa förslag i rådet som man ogillar. Det är ställt utom allt tvivel att Kina i dagens läge skulle inlägga sitt veto mot alla förslag där dess politik i Tibet ifrågasätts, inklusive förslag om folkomröstning. Det skulle därför inte gagna Tibets sak att driva den i FN:s säkerhetsråd utan endast riskera att bidra till fortsatt politisk låsning i denna fråga.

Situationen för de mänskliga rättigheterna i Tibet är förvisso djupt oroande. Den svenska regeringen har därför inom ramen för den dialog om mänskliga rättigheter som vi för med den kinesiska regeringen tagit upp bristerna i synnerhet i fråga om den tibetanska befolkningens politiska, religiösa och kulturella rättigheter. Även EU för en aktiv dialog med Kina om de mänskliga rättigheterna. Också där uppmärksammas situationen i Tibet. Exempelvis har ett antal av EU-kretsens Pekingambassadörer, ordförandetrojkan samt kommissionen just avslutat ett längre besök i Tibet för att närmare granska MR-situationen.

Frågan om den av Dalai lama utsedda Panchen lamas välbefinnande är ett ständigt återkommande inslag i våra samtal med kinesiska företrädare om situationen i Tibet. Ett krav som upprepat ställs från vår och andra länders sida är att utomstående skall få besöka den 9-årige pojken.

Anf. 2 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Först vill jag tacka utrikesministern för både frågesvaret tidigare och interpellationssvaret inför dagens debatt. I ett demokratiskt land som Sverige förekommer dialoger och debatter. Jag har under min riksdagstid och under den här perioden uppskattat mycket dialogen med utrikesministern i de ämnen som jag haft anledning att ta upp. Jag vet att Tibetfrågan är av intresse för Sverige och att Sverige agerat i olika sammanhang.

Jag känner till att ordförandetrojkan skulle åka till Tibet, men jag har inte fått något meddelande om hur det ser ut där. När det gäller säkerhetsrådet kan det stämma att det är som utrikesministern säger, men vi måste ta upp frågan i olika forum. Det är kanske bättre att ta upp den i FN direkt. Där har Tibetfrågan inte varit upp till en riktig behandling på många år. Men jag delar naturligtvis oron för situationen.

Vi har inte en gemensam uppfattning om Tibets ställning som ett ockuperat land, medan vi delar uppfattningen att oerhörda kränkningar pågår mot mänskliga rättigheter och att ett kulturmord håller på att fullbordas. Det tibetanska folket svälts ut kulturellt, andligen och rent fysiskt. Frågan om förhandlingar med representanter för Tibets exilregering är en nödvändighet, och det är bråttom.

Är utrikesministern beredd att fortsätta att verka för det i de internationella forum där vi är medlemmar och delaktiga? Vi inom olika föreningar för Tibets framtid – både i Sverige, Europa och i världen i övrigt – väntar oss det av våra regeringar. Det gäller andra regioner inom Kina också, såsom inre Mongoliet, Östturkestan och Taiwan. Men i dag diskuterar vi huvudsakligen Tibet.

Pågående folkmord, förtryck och kränkningar av mänskliga rättigheter kan aldrig bli en fråga om inre angelägenheter.

Wei Jinsheng uttryckte kritik mot Sverige vid sitt besök här, och jag delar delvis den kritiken. Samtidigt har jag ett pressmeddelande i min hand, där Lena Hjelm-Wallén starkt kritiserar Wei Jingshengs fängslande 1995. Där står bl.a.: Domen mot Wei Jingsheng på 14 års fängelse innebär ett åsidosättande av internationellt accepterade rättsnormer.

Nu är Wei Jingsheng frigiven och kan röra sig fritt i världen. Där har vi kanske bidragit litet.

Nigel Rodley, FN:s rapportör om tortyr, nämner återigen Tibet i sin årliga rapport. Bland de fall han tar upp är ett om två gymnasieelever, Tashi Dawa och Nima, som fängslats och misshandlats under tre månader efter att de hävdade att Tibet var självständigt. Flera ytterligare fall där lärare och elever fängslats och misshandlats nämns i rapporten. Hur många tusen människor som sitter i fängelse har vi ingen riktig uppfattning om.

I april i år hölls en liknande interpellationsdebatt i engelska parlamentet som vi har i dag. Den handlade om Internationella juristkommissionens rapport i december 1997: *Tibet: Mänskliga rättigheter och rättssäkerheten*.

I utrikesministerns svar, herr talman, förbigås min huvudfråga med största möjliga tystnad, nämligen den om en folkomröstning i Tibet. Tibetrapporten är en diger lunta på 390 sidor och kan naturligtvis inte förbigås med tystnad. Godtyckliga arresteringar, tortyr, lagstridiga och godtyckliga avrättningar, ingen yttrandefrihet, befolkningskontroll lika med tvångssteriliseringar, inflyttning av kineser osv. rapporteras det om.

Den viktigaste rekommendationen i rapporten är att en folkomröstning bör hållas i Tibet under överinseende av FN för att fastställa det tibetanska folkets önskemål.

Är utrikesministern beredd att verka för en sådan?

Anf. 3 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag vill faktiskt säga tack till Ragnhild Pohanka som har tagit upp frågan om Tibet återigen. Jag vet att Ragnhild Pohanka är aktiv i denna fråga.

Jag blev ganska tagen när jag läste ett utdrag av vad Eliel Wiesel skrivit, där han säger: Varför är vi så tysta när Tibet behöver våra röster? Det är viktigt att vi verkligen inte är tysta utan att vi agerar i parlamenten och från regeringarnas sida.

Det finns en kampanj, som Ragnhild Pohanka nämnde här, från Internationella juristkommissionen om en folkomröstning i Tibet. Jag skulle gärna vilja stödja en sådan uppmaning. Som så många gånger förr har kommunismen visat sitt ansikte när det gäller behandlingen av Tibets folk – som man har gjort i alla möjliga andra länder. Tibet är nu ett folk i minoritet i sitt eget land. Där finns sju och en halv miljoner kineser och bara sex miljoner tibetaner. I allt större grad tar kineserna över framför allt maktpositionerna i landet.

Ragnhild Pohanka har i sin interpellation utförligt beskrivit situationen, bl.a. om hur man slår ned på avvikande åsikter, utför etnisk resning, beskär yttrandefriheten, utför arresteringar, torterar och avrättar, dömer oskyldiga till fängelse, angriper religionen, det egna språket och kulturen samt förstör miljön. Det är saker som vi känner igen från andra länder där kommunismen mer eller mindre har övertagit länderna.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag är förvissad om att utrikesministern gör vad hon anser vara möjligt i dialogen med Tibet och med Kina och i FN. Men det är svårt att åstadkomma någonting i FN, eftersom Kina har en permanent representant i säkerhetsrådet och troligen skulle rösta ned ett svenskt agerande eller ett agerande från EU i den här riktningen. Men icke förty tror jag att det är viktigt att försöka att föra upp frågan i säkerhetsrådet. Det handlar ju om att aldrig låta våra röster tystna utan vi måste hela tiden komma igen. Det torde vara så, att om man märker att demokratiska länder återigen framför protester och krav får man hoppas att droppen så småningom urholkar stenen. Jag tror det kanske inte när det gäller kommunismen, men jag tycker i alla fall att det är viktigt för Tibets folk att vi alla gör vad vi kan för att Tibets folk, och inte minst Dalai lama, skall känna att vi står upp bakom detta förtryckta folk.

Anf. 4 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Vi delar synen på Tibet, att där förtryckts mänskliga rättigheter och där är folket mycket utsatt. Det är alldeles klart att man behöver omvärldens stöd, och det ger vi också. Därför är det bra med debatter om Tibet i det svenska parlamentet.

När kravet på folkomröstning drevs var detta för flera årtionden sedan en fråga som kunde ha någon möjlighet att realiseras, men det var alltså länge sedan som denna fråga ansågs ha någon möjlighet t.ex. i FN-sammanhang. Man måste också komma i håg att enligt Kinas författning har Tibet en autonomi. Det heter ju officiellt Tibets autonoma region. Det viktiga är att man ser att autonomin fylls med reellt innehåll. Det är en fråga som vi ständigt måste återkomma till. Det tibetanska folket måste få inflytande över de frågor som direkt berör människorna där, så att de kan skydda sin etniska, kulturella och religiösa identitet. Och det är ett budskap som vi naturligtvis riktar också till ledarna i Peking.

Sedan gäller det frågan om mänskliga rättigheter mera generellt i Tibet. Situationen är oroande. Därför tas också frågan upp i Kommissionen för de mänskliga rättigheterna. Så skedde t.ex. i EU:s anförande nu senast denna vår.

Som jag nämnde i mitt svar gjorde en del EU-ambassadörer en resa i Tibet. De kom tillbaka till Peking i går, såvitt jag vet. Jag har ännu inte hört någonting om resultatet av deras resa.

Kom ihåg att vi just nu är inne i ett skede där Kina öppnar sig för många fler besök, både i Kina i största allmänhet och också i Tibet. Detta möjliggör ju för oss att föra fram våra synpunkter på ett bättre sätt än tidigare. Kina har också markerat att man är positiv till att både under-teckna och ratificera flera av de viktiga konventionerna på området för mänskliga rättigheter. Det som då händer är att man får en uppföljningsmekanism som är väldigt viktig. Därför hoppas vi att detta skall ske, vilket också kommer att gagna Tibet.

Vi skall definitivt inte vara tysta. När många röster hörs påverkar detta. Därför skall denna kritiska granskning av vad som förekommer i Tibet fortsätta.

Herr talman! Jag står bakom det arbete som Sverige gör, men jag tycker inte att det räcker, i synnerhet som man vet att det har blivit en stor försämring sedan 1994 och att situationen ytterligare har försämrats efter 1996. I dag verkställs tjugo gånger så många dödsstraff räknat per person som i övriga Kina, och där vet vi ju att det är många. Hur den statistiken stämmer vet jag inte riktigt, men man kan nog utgå ifrån att den är riktig.

Det är fråga om ifall man skall vara så försiktig med att inte reta Kina. Kina måste mötas av en samlad opinion från hela världen. I rapporten står det att förtrycket i Tibet stadigt har ökat sedan 1994, då höga tjänstemän i det tredje s.k. National Forum on Work in Tibet identifierade påverkan från den landsflyktige Dalai lama. Här är flera resultat från National Forum:

- ökad kontroll över den religiösa verksamheten och en fördömkampanj mot Dalai lama utan motstycke,
- en ökning av politiska arresteringar,
- upptrappad övervakning av potentiella dissidenter samt
- ett intensifierat undertryckande av även icke-politiska protester.

Sedan början av 1996 har det skett en ytterligare upptrappning av förtrycket i Tibet som kännetecknas av:

- en intensiv omskolningskampanj,
- undertryckande av information från Tibet,
- domen mot en högt uppsatt religiös ledare,
- förbud mot fotografier av Dalai lama på allmän plats.

Läget är alltså väldigt allvarligt.

SSU Facklan i Visby och SSU i Oskarshamn frågar i ett öppet brev statsminister Göran Persson och utrikesminister Lena Hjelm-Wallén:

”På vilket sätt har ni agerat för att Godhien Choekui Nyima skall släppas? Ofta påtalas att Sverige minsann kritiserar Kinas syn på MR i alla kontakter. Det är naturligtvis enormt viktigt och bra. Men har vi begärt att få ett livstecken från denne pojke, har vi krävt hans frihet?”

Det är flera ungdomsgrupper som har börjat agera för Tibet, och detta är märkligt. Det finns nästan inga tibetaner i Sverige, och ändå finns det ett sådant starkt stöd.

Men när Göran Persson var i Kina missade han att påtala hur MR-situationen i Tibet förvärrats. Han sade i stället i direktintervju att den hade förbättrats under de senaste tio åren. Och regeringens representant missade att lämna fram alla tusentals namnunderskrifter på protestlistor från kvinnokonferensen i Beijing.

Vi talade om religionsfrihet. Då vill jag anföra ett citat från den svenska MR-delegationens besök i Kina och i Tibet i mars 1994: ”De 1 400 kloster som finns och delvis reparerats räcker. Trosfriheten är nu garanterad i konstitutionen och skall förbli permanent politik ’till dess att religionen dör ut’” – det är alltså vad man strävar efter. Det är Jampa, ordförande för nationalitets- och religionsfrågor som har sagt detta.

Det är svårt att ha en dialog med kinesiska representanter, var det vara må, och på alla nivåer. Det finns en rapport från Genève där man den 7 maj hade ett möte mellan kineser, tibetaner och andra personer. Kineserna lämnade då salen när ett meddelande från en representant för den tibetanska exilregeringen skulle läsas upp. Hon fick inte ens sitta i panelen.

Palden Giatso är vid sidan av Dalai lama Tibets främste talesman. Under mer än 30 år hölls han inspärrad i kommunistkinesiska fängelser i Tibet med allt vad det har inneburit. "Torteraren hyllas genom att överallt erkännas och vara en eftersökt handelspartner. Nej, säger jag, nej till att Kommunistkina godkänns i världssamfundet, nej till att Kommunistkinas sönderslitande av Tibet får fortsätta ..."

Anf. 6 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Det är bra att vi är överens om att det är viktigt att ständigt föra en debatt inte minst i de här sammanhangen. Naturligtvis hoppas jag på en livlig debatt, inte bara i vårt land utan också i EU, där vi nu finns med, och i FN, även om det tillfälligt kanske skulle reta en och annan kines. Jag tror att det är viktigt att man känner att den stora världen står bakom kravet på ökad frihet och rättighet för Tibets folk.

Frågan om de mänskliga rättigheterna är naturligtvis oerhört viktig i sammanhanget. Utrikesministern säger nu att Kina är berett att underteckna en konvention om mänskliga rättigheter. Då måste man tyvärr fråga sig hur mycket ett sådant undertecknande är värt. Vi vet ju att vi här har att göra med en stenhård kommunistregim, och man har verkligen inte särskilt stor respekt för människor och människors liv i dessa länder.

Jag vill ändå se Ragnhild Pohankas interpellation och vår lilla diskussion här som ett sätt att visa att vi ställer upp för Tibets folk. Jag vill bara önska utrikesministern lycka till i ett fortsatt oförtrutet arbete för Tibets folk.

Anf. 7 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Vi har en omfattande dialog med Kina vad gäller mänskliga rättigheter. Det gäller bilateralt, och det gäller inom EU och inom FN. När det gäller det bilaterala vill jag betona att under Göran Perssons besök var det en omfattande dialog just om mänskliga rättigheter. Den kom litet grand i skymundan av diverse tidningsrubriker om annat. Men vi tror att just detta att man sitter ned i lugn och ro och ordentligt talar igenom frågorna om förtryck och mänskliga rättigheter ger större effekt än ett förenklat slagordsskrikande.

Jag har själv så sent som för en månad sedan fört samtal om mänskliga rättigheter med den nye kinesiske utrikesministern när vi sammanträffade vid ett möte i London.

Man kan förvisso peka på sådant som är negativt, som går åt fel håll i Kina. Jag är medveten om det. Men det finns också sådant som vi naturligtvis hälsar med tillfredsställelse, t.ex. när politiska fångar blir frigivna, vilket händer litet då och då. Det är klart att detta att Wei Jinsheng frigavs var någonting mycket viktigt, som vi som en liten del i en stor världsopinion hälsade väldigt varmt.

Vad gäller Tibet är det naturligt att det är många som bryr sig om den av Dalai lama utsedde Panchen lamas öde, eftersom man inte vet var han finns. Man vet bara att han finns någonstans i husarrest. Därför är det naturligt för oss att vi tar upp hans välbefinnande när vi möter kinesiska företrädare. Naturligtvis vill vi ha ett livstecken och veta hur han har det. Detta sker mellan länderna direkt, men det sker också via FN.

Slutligen vill jag säga att vi måste lyssna på insiktsfulla tibetaner själva, inte minst Dalai lama. Han är ju inte en person som är för stora konfrontationer, utan han tror mycket mer på dialogen. Så jag tror att vi skall lyssna på honom när han just säger till oss att försöka dialogvägen.

Prot. 1997/98:105

11 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 8 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag har verkligen lyssnat på Dalai lama. Hans *compassion* – medkänsla – och tolerans är oerhört stark och påverkar alla i hans omgivning. Därför tror jag att en dialog mellan honom och andra skulle fungera. När han som ung träffade Mao var det litet svårare, men nu har han en livserfarenhet och en kunskap som är enorm.

Jag berör över huvud taget inte de vanliga argumenten som användes vid Göran Perssons besök i Kina utan bara att han i ett direkt yttrande i TV sade att situationen i Tibet hade blivit bättre. Det är inte sant. Jag är väldigt ledsen över det, för situationen har bevisligen blivit mycket värre.

Jag har kontinuerligt en dialog både med exilregeringen och med andra som kan mycket om Tibet. Jag vill inte ha en konfrontation på det vis som det kanske felaktigt uppfattas, men jag vill ha en dialog. Vi måste agera.

Vi har fått höra att de är oerhört skickliga på att undandra saker som är allvarliga, att de smyger undan med sina oerhört grymma sätt att agera. Man vet att 39 barn i dag sitter i fängelse och har torterats. Det är uppgifter som Amnesty har tagit fram. Amnesty överdriver inte utan underdriver möjligen när man presenterar sina uppgifter, därför att man vill ha varje enskilt fall ordentligt underbyggt.

Jag vill att vi skall fortsätta på den väg vi har börjat, men jag tycker att det inte räcker. Vi måste göra mer, eftersom tiden håller på att rinna ut för Tibet. Man går faktiskt väldigt grymt till väga, och ungdomarna vill inte följa icke-våldslinjen längre. De vill gå över till konfrontation, vilket naturligtvis vore olyckligt ur alla synpunkter.

Om vi kunde erkänna Tibet som en fredszon, skulle det bli enormt för alla andra människor i världen som förespråkar icke-våld. De skulle se att det lönade sig.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1997/98:313 om OSSE

Anf. 9 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Birgitta Hambræus har frågat mig dels om vilka åtgärder som Sverige avser vidta för att inte hindras av EU från att självständigt arbeta och ta ställning inom OSSE, dels om vad regeringen gör för att stödja de enskilda organisationer som arbetar med att göra OSSE mer känt.

Sverige deltar aktivt i arbetet med att fördjupa EU:s samarbete inom det utrikes- och säkerhetspolitiska området. EU är pådrivande när det gäller att utveckla OSSE som en regional organisation och få OSSE att till fullo utnyttja sina möjligheter att agera för att förebygga konflikter, hantera politiska kriser och bidra till att bygga upp demokratiska sam-

hällen efter en konflikt. Alla medlemsstater i OSSE har självklart en likvärdig ställning, men EU har en särskild tyngd som aktör i organisationen. Samarbetet inom EU hindrar givetvis inte Sverige från att aktivt delta i OSSE:s arbete. Genom att med kraft och konsekvens verka för att svenska synpunkter får genomslag i EU:s OSSE-politik förbättrar vi emellertid våra möjligheter att vinna gehör för våra ståndpunkter i OSSE som helhet. Vårt medlemskap i EU är med andra ord en styrka också i OSSE-sammanhang.

Sverige fortsätter att ha ett mycket nära samråd med övriga nordiska länder. Det nordiska samarbetet har stor betydelse. Det nordiska engagemanget för OSSE understryks av att Danmark var ordförande i organisationen förra året och av att Norge kommer att inneha den posten nästa år.

Utrikesdepartementets ledning och tjänstemän har i OSSE-frågorna täta kontakter med företrädarna för enskilda organisationer. Det nätverk av enskilda organisationer med intresse för OSSE som nämns i interpellationen bildades formellt förra året, men det har i praktiken fungerat sedan flera år. Huvuddelen av Utrikesdepartementets stöd till enskilda organisationer som arbetar med OSSE-frågor kanaliseras genom detta nätverk. Representanter för departementet inbjuds regelbundet till nätverkets sammankomster för att redogöra för aktuella frågor och har därvid också möjlighet att ta del av de enskilda organisationernas synpunkter. De enskilda organisationerna har också tillgång till det skriftliga informationsmaterial om OSSE som departementet ger ut regelbundet. Inför viktigare möten i OSSE har departementets politiska ledning särskilda samråd med de enskilda organisationerna.

Utrikesdepartementet ger penningbidrag till publikationer som nätverket ger ut. Bidrag lämnas också för att täcka delar av kostnaderna för medlemmars resor till OSSE-möten dit de inbjudits. Jag vill peka på att flera av de organisationer som är medlemmar i nätverket får generellt organisationsstöd och projektstöd för sin verksamhet genom bidrag från anslaget för information och studier om säkerhetspolitik och fredsfrämjande utveckling.

Jag välkomnar att enskilda organisationer ökar sitt engagemang för att sprida information om de nya säkerhetspolitiska frågorna, inte minst beträffande OSSE:s betydelsefulla verksamhet. Regeringen fäster stor vikt vid det arbete som de enskilda organisationerna uträttar, och dialogen med nätverket av enskilda organisationer är en oumbärlig del i OSSE-arbetet.

Inom OSSE verkar Sverige vidare för att stärka organisationens utbyte och samarbete med enskilda organisationer. Genom sin verksamhet har enskilda organisationer spelat en betydelsefull roll för att främja demokrati och mänskliga rättigheter i medlemsländerna. Det är inte minst av detta skäl vi kommer att fortsätta att ge vårt stöd till deras arbete och engagemang i OSSE-frågorna.

Anf. 10 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret på min interpellation. Jag citerar från utrikesministerns svar: "Samarbetet inom EU hindrar givetvis inte Sverige från att aktivt delta i OSSE:s arbete." Men vad händer om vi misslyckas med att få genomslag för svenska synpunkter på EU:s OSSE-politik – trots att vi som utrikesministern säger

med kraft och konsekvens verkar för detta? Tänker vi, och kan vi, i så fall hävda en mot EU avvikande uppfattning i OSSE-arbetet?

Jag är väl medveten om att nu senast Amsterdamfördraget syftar till att *hindra* enskilda medlemsstaters självständiga agerande för att EU skall tala med *en* röst i internationella sammanhang. EU krymper alltså Sveriges möjligheter att agera på egen hand. Vi måste först övertyga de gamla kolonialmakterna i EU, som ofta reserverat sig mot världens majoritet i FN. Förr kämpade Sverige för små länders självständighet. Den kampen bör vi enligt min uppfattning ta upp igen.

När EU, dvs. Tyskland, ivrade för att Kroatien skulle erkännas som oberoende stat, instämde Sverige i detta trots att det gick på tvärs mot vår mångåriga doktrin – som vi samtidigt fortfarande tillämpade i fråga om de baltiska staterna. Enligt en teori kom Jugoslaviens sönderfall att påskyndas genom detta, och inbördeskriget var ett faktum.

Sverige hade genom att tillhöra den neutrala, alliansfria gruppen i OSSE:s föregångare ESK, haft ett mångårigt och förtroendefullt samarbete med Jugoslavien. Vi sålde vapen dit, och svenska officerare lärde sig partisankrigsföring av serberna. Jugoslavien lär ha beundrat Norden i hög grad.

Ett Sverige som inte hade sin uppmärksamhet ensidigt riktad mot EU hade kunnat finna vägar som kanske hade kunnat hindra kriget. Det får vi aldrig veta. Men vi måste undersöka om vi har uppgifter i framtiden för den traditionella, svenska, oberoende ställningen. Den har ju visat sig betydligt mer framgångsrik än det man har lyckats med på kontinenten. En nordisk modell för ”fredsprojektet” EU har enligt min uppfattning större möjlighet att lyckas än de planer EU nu arbetar efter.

EU tänker ju stärka VEU och vill hävda Europa som en med USA likvärdig maktfaktor. Detta är oroande. Fred byggs inte med kraftmätningar. Utrikespolitiken i det s.k. fredsprojektet EU innebär snarare risker för konflikter än att fred främjas.

En fakta-PM från UD från den 29 april visar att Frankrike inte gillar transatlantiskt samarbete på marknadsområdet i överensstämmelse med ett förslag från kommissionen som Sverige stöder. Liksom våra nordiska grannar vill Sverige samarbeta också med USA. Jag citerar från PM:en: ”Den transatlantiska handelns roll för tillväxt och sysselsättning är oerhört betydelsefull.”

Henry Kissingers artikel i DN den 10 maj visar på risken att EMU kan resultera i farliga motsättningar mellan EU och USA. Så bygger man inte en fredlig värld. I OSSE finns såväl Ryssland som USA och Kanada med. Anser utrikesministern att det är viktigt att Sverige har rätt att gå in för ett fortsatt förtroendefullt transatlantiskt samarbete även om EU skulle komma fram till en annan mening? *Har* vi denna rätt?

Jag är glad över utrikesministerns svar på frågan om samarbetet med de enskilda organisationerna. Jag får återkomma till mer information om det i mitt andra anförande. Det är ju så att vi använder oss av deras kompetens och samarbetar med dem, men de är svältfödda. På det sättet kan man säga att Sverige åker snålskjuts på de enskilda organisationerna. Vill regeringen se till att vi nu, när Sveriges ekonomi är på fötter igen, återställer anslaget till de här organisationerna till vad det var innan de borgerliga regeringarna började dra ned på det?

Prot. 1997/98:105

11 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 11 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Jag har stor respekt för Birgitta Hambraeus engagemang för OSSE, även om det i dag mer grundar sig på en motvilja mot EU som jag känner det i debatten. Jag tycker att Birgitta Hambraeus litet grand konstruerar motsättningar som inte är verkliga. De bygger också på någon sorts förlegat tänkande; att det var bättre förr. Det var bättre förr när vi hade kalla kriget. Då var det enklare med plakatpolitik.

I den nya situationen, där vi förtroendefullt kan samarbeta med väldigt många länder, kan man inte hålla plakaten riktigt lika högt. Det handlar ju mer om att man skall komma överens vid samarbetsbord. Men vi gör ju så enormt mycket mer nytta vid de här samarbetsborden!

OSSE är ju en fantastisk organisation, transatlantisk och alleuropeisk som den är. Men vi måste komma ihåg att det inte räcker med att bara Sverige har en alldeles fantastisk bra linje. I OSSE måste man komma överens. Det är en organisation där man fattar beslut med konsensus. Då är det klart att man för att nå konsensus måste samarbeta med grupperingar. Det har vi gjort i den nordiska gruppen. Vi gör det alltfört. Norden betyder fortfarande väldigt mycket i OSSE.

Vi gör det också i EU eftersom vi träffas så ofta där. Det är en större grupp länder. När vi påverkar EU kan vi göra vår röst starkare. Det är det som är det nya i Europa i dag; det dynamiska där vi kan samarbeta och inte bara skriva väldigt tjusiga slogan på plakat.

Sedan är det sant att länderna i Europa inte alltid är överens om alla delar i politiken. Det finns exempelvis många spänningar mellan olika EU-länder och USA. Så om den transatlantiska politiken kan det ibland sättas frågetecken. Men jag tycker att det är mycket intressant att få delta i den diskussionen i stället för att bara stå vid sidan om och ha rätt slogan på plakatet.

När Birgitta Hambraeus vill nämna ett fall där vi har gjort som EU sade – och egentligen som *Tyskland* sade – tar hon upp ett exempel som jag håller med om faktiskt var dålig politik. Det gäller erkännandet av Kroatien. Det kom alldeles för tidigt. Det var den regering som föregick den som jag nu sitter i, den borgerliga regeringen, som fattade beslut om det. Det var kanske inte ett av deras allra bästa beslut. Men kom ihåg, Birgitta Hambraeus, att vi inte var med i EU då. EU-anpassningen var så stor i alla fall från Birgitta Hambraeus borgerliga kamraters sida.

Anf. 12 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Det är riktigt. Vi var inte med. Men vi var väldigt ivriga att komma med. Vi var väldigt måna om att anpassa oss. Jag var i Moskva på ESK-konferensen om mänskliga rättigheter precis när den socialdemokratiska regeringen hade förlorat och vi ännu inte hade någon annan regering. Det var ett tillstånd av förlamning, kan man säga.

Just precis då bestämde sig ESK för att utesluta Jugoslavien. Jag var förtvivlad över det. Jag hade en känsla av att ett kraftfullt ingripande av Sverige där kanske hade kunnat leda till att man hade hittat en annan utväg. Självfallet kan det vara att överdriva vår betydelse, men med tanke på det väldigt nära samarbete vi hade haft med Jugoslavien kanske Sverige hade kunna agera. Det där är historia. Ingen av oss vet hur det kunde ha gått.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Men jag måste reagera när utrikesministern kallar den politik som vi hade under Olof Palmes tid för plakatpolitik. Sverige var ju aktivt i världen. Vi har samarbetat i 3 500 organisationer långt innan vi kom med i något intimt samarbete med EU.

Vi har verkligen inte bara gått med plakat. Vi har varit oerhört aktiva, och vi har arbetat för de små nationernas självständighet, rätten för de små nationerna att finnas som en kraft, en tredje kraft mellan de stora blocken. Det är skönt att vi inte längre har kalla kriget och stora block. Men nu håller ju EU på att bygga upp ett nytt storblock. Vi får hoppas att det inte blir en direkt krigisk konfrontation. Men man tänker inom EU i block på ett sätt som är väldigt obehagligt. Självfallet förstår jag att det är intressant att sitta med vid borden och försöka övertyga. Men man har som ett självständigt land rimligen också stora möjligheter att påverka och också övertyga när man kan driva sin egen politik.

Det är emellertid inte någon EU-debatt som vi nu skall ha, även om jag instämmer med utrikesministern om att en del av min hetta kommer av att jag tycker att det är tragiskt att Sverige är med i EU.

Jag skulle åter vilja ta upp de enskilda organisationerna. De är uppenbarligen till stor nytta för Sverige i utrikespolitiken – samarbetet med OSSE. Men dessa organisationer är svältfödda. Ett exempel är IKFF, den svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet. Denna organisation har fått sitt anslag neddraget. Från att under en lång period ha haft 180 000 kr från staten, vilket är småpengar i statsbudgeten, har man nu 150 000 kr. Organisationen kan inte längre ha en heltidsanställd person på kontoret. Det är sådana här små nålstick som gör att dessa organisationer som har så mycket erfarenhet och som har så oerhört mycket praktisk verksamhet i det forna Jugoslavien, i Palestina och i Israel osv. De får kämpa för att få ekonomin att gå ihop.

Därför vill jag upprepa min fråga. Anser inte utrikesministern att tiden är inne för att nu kraftfullt höja detta stöd igen? Det var ju den regering som mitt parti medverkade i, med en moderat utrikesminister och med rådgivare som i högsta grad ogillade de enskilda organisationernas arbete, som drog ned stödet. Men nu är det väl dags att återställa det?

Jag har en sista fråga. Det är tydligt att OSSE måste bli mer känt i Sverige. Det behövs en informationskampanj. En sådan har de frivilliga organisationernas nätverk inga ekonomiska möjligheter att klara utan ett betydligt starkare statligt stöd. Vill utrikesministern arbeta för att en informationskampanj om OSSE finansieras med statliga medel?

Anf. 13 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Jag vill först säga något om det som jag sade om plakatpolitik. Det var mer riktat mot Birgitta Hambræus just nu. Jag tyckte att det blev för mycket nostalgi kring det som Birgitta Hambræus sade om kalla kriget. Olof Palmes utrikespolitik känner jag väl. Olof Palme var aldrig den som nöjde sig med att gå med några plakat. Det var i mycket hög grad direktpåverkan som gällde. Men ändå är jag övertygad om att Olof Palme skulle ha gillat den situation som vi befinner oss i nu, där man kan göra mycket mera, dvs. en politik där man i dialog och i direkt samarbete kan åstadkomma resultat. Det är en mycket bättre situation än när man huvudsakligen för en uttalandepolitik.

*Fel! Okänt
växelargument.*

OSSE är en betydelsefull organisation, som jag sade. Vi har försökt informera om organisationen genom att ge ut olika skrifter. Vi har också stimulerat organisationerna att med statlig hjälp göra det. Naturligtvis är det en del i vårt informationsansvar att göra det även i fortsättningen. Jag tycker också att det är mycket viktigt att de enskilda organisationerna finns och att de klarar sig. Jag är medveten om att de har det svårt. Men jag kan inte budgetförhandla från riksdagens talarstol. Men jag är medveten om deras situation, och det är klart att det blir lättare när vi inte behöver ha besvärliga sparbeting över oss. I fråga om det har vi ju nu kommit i en annan situation. Vi får väl därför se vad framtiden kan innebära för dessa organisationer. Men kom ihåg att det inte bara är det generella bidraget som de får utan att det också är vissa projektbidrag och bidrag för olika verksamheter. Det blir därför litet mer än vad Birgitta Hambraeus nämnde i fråga om IKFF.

Anf. 14 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag vill verkligen tacka utrikesministern för hennes senaste inlägg. Det känns mycket lovande för framtiden. Det är alldeles uppenbart att det är organisationsstödet som gör att organisationerna kan ha en fast organisation och inte behöver kämpa för den. Det är naturligtvis mycket viktigt. Samtidigt är projektstöden självfallet också viktiga.

Jag tror att det är viktigt att Sverige blir litet morskare i EU-sammanhang, att Sverige i likhet med stormakterna säger: Jaså, tycker ni att vi skall göra på det sättet? Men det tänker vi faktiskt inte göra därför att ...

Därefter motiverar vi väldigt sakligt varför vi anser att vi önskar driva en annan politik efter att ha försökt att få med de gamla kolonialmakterna på något som kanske känns väldigt främmande för dem.

Jag vill ändå tolka utrikesministerns svar – det kanske är en litet djärv tolkning – som att små nationer också i framtiden har en betydelse just därför att de kan vara oberoende av de stormakter som byggs upp, oberoende av USA och kanske även oberoende av EU, och hävda små oberoende staters inflytande och rätt till ett eget självbestämmande och rätt till en egen utrikespolitik. Samtidigt skall vi fortsätta det fantastiska samarbete som vi ända sedan andra världskriget har haft med alla länder på jorden.

Anf. 15 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Det vore bra om denna interpellationsdebatt kunde leda till att vi kunde vara överens, Birgitta Hambraeus, om att det som EU-medlem går att också vara tydlig som liten stat när det gäller utrikespolitiken, att vi kan göra medlingsinsatser på vissa områden – att vi genom vårt biståndskunnande och vårt Östersjökunnande osv. kan spela en alldeles speciell roll, vilket vi också kommer att kunna fortsätta att göra. Vi kommer även i OSSE definitivt att tillhöra en av de mest aktiva nationerna. Det kan jag lova.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 16 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Lennart Rohdin har frågat mig vad regeringen avser att göra för att främja besöksutbytet av algeriska medborgare till Sverige. Lennart Rohdin har även frågat vad regeringen avser göra för att ansökningar om visering från algeriska medborgare med anhöriga i Sverige inte schablonmässigt skall avslås mot bakgrund av en generell avhoppsrisk.

Som utgångspunkt för mitt svar vill jag hänvisa till vad som tidigare har sagts här i kammaren i denna fråga. Utrikesministern har den 18 november 1997, som svar till Lennart Rohdin, klargjort att det är viktigt att vi stöder det civila samhället i Algeriet. Lennart Rohdin uttryckte då oro för att dessa kontakter skulle komma att försvåras och framhåller att det är viktigt att det görs klart för svenska utlänningsmyndigheter att dialogen och utbytet med Algeriet bör underlättas.

Regeringens syn på denna fråga är alltså att det är viktigt att företrädare för det civila samhället i Algeriet bereds möjlighet att hålla kontakt med utlandet och att det svenska samhället i detta sammanhang kan spela en viktig roll. Som exempel på detta vill jag nämna att Algeriets justitieombudsman, le Médiateur de la République, besökte Sverige i slutet av mars i år. Vidare har Lisbeth Palme genom besök i Algeriet öppnat kontakter med algeriska organisationer för barn och ungdom. Ett återbesök av inbjudarorganisationen, Fondation Boudiaf, planeras under våren. Liv- och fredsinstitutet organiserade i april i år i samarbete med Broderskapsrörelsen ett seminarium rörande konfliktlösning med tio inbjudna gäster från Algeriet. I samband med de svenska valen i september i år kommer dessutom Utrikesdepartementet och Svenska institutet att inbjudas ett antal journalister från Algeriet och andra fransk-arabisktalande länder, med seminarier i demokrati och besök av vallokaler m.m. på programmet. Beöksutbytet på myndighetsnivå och mellan frivilligorganisationer uppmuntras således av Utrikesdepartementet.

Den praktiska handläggningen av viseringsärenden är utformad så att Sveriges ambassad har givits bemyndigande att bifalla, men inte avslå, viseringsansökningar. Det är enligt min mening en god ordning att den svenska ambassaden, som har ett stort kontaktnät i det algeriska samhället, är den svenska myndighet som på plats bedömer viseringsansökningar. En ansökan överlämnas således till Invandrarverket endast i de fall ambassaden bedömer att det inte finns grund för att utfärda visering.

Regeringens generella politik angående viseringar har som mål att skapa så stor frihet som möjligt för rörelser över gränserna. Det gäller i fråga om såväl släktkontakter som kommersiella och kulturella förbindelser. Samtidigt är det av invandrapolitiska skäl nödvändigt att upprätthålla krav på visering i förhållande till ett stort antal stater. Jag vill i detta sammanhang även erinra om att det enligt instruktionen för Statens invandrarverk ankommer på verkets styrelse att besluta bl.a. om riktlinjer för beslut i ärenden om visering. I verkets styrelse ingår, som bekant, representanter för fem riksdagspartier.

Lennart Rohdins fråga angående viseringar för algeriska medborgare med anhöriga i Sverige vill jag också beröra. Den praxis som Invandrarverket tillämpar i viseringsärenden ger vid handen att visering normalt beviljas för besök av föräldrar, barn och syskon. En viseringsansökan

*Svar på
interpellationer*

skall dock inte bifallas om det framkommit uppgifter om att syftet med ansökan egentligen är bosättning i Sverige. Är besöket angeläget, som exempelvis vid besök av sjuk anhörig, kan emellertid visering ändå beviljas.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att jag med kännedom om de instruktioner som gäller för bedömningar av viseringsansökningar därför inte delar Lennart Rohdins oro. Besöksutbytet på myndighetsnivå och mellan frivilligorganisationer samt andra representanter för det civila samhället i Algeriet uppmuntras och följs upp genom positiva viseringsbeslut.

Anf. 17 LENNART ROHDIN (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Pierre Schori för svaret. Det var ett tydligt svar. Sällan har den socialdemokratiska anslutningen till politiken för att bygga Fästning Europa stått tydligare och naknare. Skyll inte på EU och skyll inte på Schengen! Den svenska anslutningen till Fästning Europa har Socialdemokraterna valt helt frivilligt tillsammans med sina stödpartier i riksdagen.

När muren föll och kommunismen sopades bort i Europa i slutet av 1980-talet blev det för första gången möjligt att förverkliga visionen om ett öppet fritt Europa där människor kan resa *fritt* utan att myndigheterna skall godkänna och styra allt. För de styrande i de rika staterna i det gamla fria Västeuropa blev detta tydligen en mardröm. Minns Socialdemokraternas luciabeslut i december 1989!

Visionen om det nya fria Europa förbyttes i en intensiv jakt på nya legala och fysiska hinder för att stoppa alla icke önskvärda från att komma hit. I det västeuropeiska samarbetet deltog den svenska socialdemokratiska regeringen intensivt från första början och ställde sina egna experter till förfogande för att leda detta arbete. Den svenska anslutningen signalerades redan i den s.k. lila proppen våren 1991.

I december 1996 kunde Socialdemokraterna tillsammans med Moderaterna och Centern kodifiera den nya politiken med riksdagens beslut om den nya "migrationspolitiken", där asylpolitik och invandringspolitik blandades samman i ett sammelsurium.

Förra helgen krävde strider och terror 90 liv i det inbördeskrig som sedan sex år tillbaka rasar i Algeriet. Den gångna helgens facit har vi inte ännu. I fredags dödades i varje fall åtta civila nära staten Médéa i norra Algeriet. Fyra av de dödade var barn. Den svenska regeringen följer slaviskt den socialistiska regeringen i Paris och nöjer sig med att förespråka dialog med de styrande.

Visst, dialog i sig är aldrig fel men utrikesministerns svar den 17 november om stöd till det civila samhället inbegrep – det står klart i och med Pierre Schoris svar i dag – inte algeriska civila medborgare i allmänhet. Det gäller "företrädare för det civila samhället på myndighetsnivå" och "mellan frivilligorganisationer" – särskilt, tydligen, om det sker via det s-ledda Utrikesdepartementet eller folkhemiska organisationer ledda av Lisbeth Palme eller Broderskapsrörelsen.

Dialogen skall inte föras genom kontakt mellan vanliga människor utan genom det etablerade kontaktnätet så att det kan ske under kontrollerade former. Men även då kan det, som bekant, gå snett. Så skedde ju när Salima Ghezali i vintras tog emot Olof Palme-priset. Hon avslöjade hyck-

leriet i en dialog med de styrande i Algeriet. I senaste utgåvan av tidskriften Arena skriver hon: en regim som är beroende av krig för att behålla makten.

Regeringen har som mål för viseringspolitiken att skapa så stor frihet som möjligt för rörelser över gränserna också i fråga om släktkontakter, säger statsrådet. Verkligheten är en annan. Hur många ansökningar om besöksvisum har ambassaden i Alger tagit emot under de senaste två åren? Hur många har beviljats? Hur många har skickats vidare till Invandrarverket och hur många har beviljats av Invandrarverket? Med den kännedom som Pierre Schori säger sig ha delar han inte min oro. Jag förväntar mig därför att han har svar på ställda frågor.

Pierre Schori hänvisar till Invandrarverkets styrelse som ett slags garant. Generaldirektören är som bekant en av denna regerings arkitekter bakom anslutningen till Fästning Europa. Av de fem parlamentariska företrädarna i styrelsen är tre de tre flyktingpolitiska talesmän för Socialdemokraterna, Moderaterna och Centern som i denna riksdag har format majoriteten bakom samma politik. Visst finns det skäl för Pierre Schori och mig att ha helt olika uppfattning om anledningen till att känna oro för hur svenska myndigheter generellt hindrar algeriska medborgare från att kunna besöka sina släktingar i Sverige. Det är ju en av hörnstenarna i Fästning Europa.

Anf. 18 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! För en tid sedan skrev jag en fråga till Pierre Schori angående algeriers möjligheter att få stanna i Sverige. Då fick jag till svar att man kan sända tillbaka en flykting dit, för den flyktingen kommer kanske inte att träffas av den besinningslösa terrorn.

De som varit utomlands är faktiskt ännu mera i riskzonen än de som bor där, även om den terror som finns där slår blint, såvitt vi kan se.

Utbytet mellan länder skall vi ha. Den uppfattningen delar jag alltså. Men det skall inte bara ske på myndighetsnivå. Man måste också låta vanliga människor få träffas och tala med varandra. I första hand gäller det då de som har släktingar i Sverige.

Det är nästan som ett mantra. På s. 2 i det skriftliga svaret står det: "Samtidigt är det av invandrarpolitiska skäl nödvändigt, och jag tänker då på den ordning med en reglerad invandring som vi har i Sverige, att upprätthålla krav på visering i förhållande till ett stort antal stater." Ja, det är snart fråga om 130 stater. Det har varit något färre men i och med Schengen och Amsterdamfördraget blir det ungefär 130 stater. Det är i stort sett alla länder som det har kommit flyktingar från. Visum behövs ju inte när det gäller Nordens länder, EU-länderna och kanske USA, eller sådana länder som inte "producerar" – ett fruktansvärt ord – flyktingar. Jag ifrågasätter det som man här använder. Jag avser då både viseringspolitiken, som är så hård, och återsändandet av flyktingar till ett land där sådan här terror pågår.

Anf. 19 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Jag börjar bakifrån. När det gäller Algeriet har FN:s flyktingkommissarie nyligen, i februari i år, uttalat att man anser att situationen i landet är sådan att det inte är påkallat med något stopp av avvis-

Prot. 1997/98:105

11 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

ningar dit generellt. Detta är UNHCR:s linje. Det är alltså en annan än t.ex. Kosovobedömningen. Det utspridda våldet i Algeriet påkallar naturligtvis största möjliga försiktighet vid bedömningen av varje enskilt asylärende, och så sker.

Lennart Rohdin ställde tre frågor, på vilka han fått svar – tillfredsställande sådana, menar jag. Han ägnar sitt andra inlägg åt att skåpa ut EU, regeringen, riksdagsmajoriteten, Invandrarverket och en hel del annat.

Anf. 20 LENNART ROHDIN (fp):

Herr talman! Jag vet inte på vilket sätt jag skulle ha skåpat ut EU. Jag sade: Skyll inte den politik som Sveriges regering för på EU! Fästning Europa är det inte EU som bygger, utan det är ett antal västeuropeiska stater som bygger detta med mycket intensiv medverkan från den svenska regeringen. Det är precis vad det handlar om när det gäller viseringspolitiken. Statsrådet säger att målet är att skapa så stor frihet som möjligt för rörelser över gränserna, också i fråga om släktkontakter.

Vad vi i verkligheten ser i denna Fästning Europa är att dessa stater inför viseringsplikt vad gäller alltfler utanförhängande stater. Med Sveriges anslutning till Schengen är vi uppe i ca 130 stater, och det finns väl inte någon flyktingproducerande stat som inte ingår i denna grupp. Vad detta innebär för människor som vill och behöver söka asyl kan vi kanske återkomma till i en senare debatt i dag, men det innebär svårigheter för människor.

Statsrådet säger att det finns direktiv för när det går att bevilja besöksvisering, och det gäller i princip kärnfamiljen. För dem av oss svenskar som lever ett normalt liv är det dock naturligt att umgås med, resa till och besöka sina fastrar, mostrar, kusiner m.fl. Dessa tillhör visserligen inte kärnfamiljen men är en väldigt viktig del av de flesta svenska familjers nätverk. Så är det naturligtvis också för våra invandrare.

I många länder är det knepigt att besöka dessa på plats. Algeriet är kanske det mest tydliga exemplet på att det kan vara svårt, farligt och avskräckande för i Sverige boende människor med algeriskt ursprung att ta sig tillbaka till Algeriet. Vad vore lättare än att föra en generös politik så att människor, precis på samma sätt som svenska medborgare, kan träffa sina kusiner, fastrar och mostrar också om de råkar bo i Algeriet?

Men då kommer Fästning Europa in. Hos den socialdemokratiska regeringen och hos utlänningsmyndigheterna finns det en ryggmärgsreflex att ställa följande fråga: Tänk om de hoppar av? Jag skall inte underskatta den risken, med tanke på hur det ser ut, hur det skoningslösa våldet blint drabbar enskilda människor, men får detta hindra normala mänskliga kontakter mellan släktingar? Ja, i Fästning Europa får det ske, men inte i det nya, fria Europa med öppna gränser som vi såg en vision av när muren föll i Berlin och kommunismen sopades undan. Den svenska regeringen medverkar till det.

Jag vet att statsrådet inte känner någon oro. Statsrådet vet att han kan lita på att de svenska utlänningsmyndigheterna ser till att den här politiken i praktiken genomförs. Jag känner oro, och jag tycker att det vore rimligt att statsrådet – även om han inte är oroad – åtminstone kunde svara på de frågor som jag ställde i mitt första inlägg. Hur många ansökningar om besöksvisum har ambassaden i Alger tagit emot de senaste två

åren? Hur många har beviljats? Hur många har skickats vidare till Invandrarverket, och hur många har beviljats av Invandrarverket?

Det finns ingen möjlighet att överklaga negativa beslut. Man kan ha tilltro till Invandrarverket och till ambassaden när det gäller de beslut som fattas, men det finns ingen insyn i grunderna för detta. Det finns ingen möjlighet att pröva de enskilda avslagen. Människor som vill umgås över gränserna med sina släktingar står rättslösa i det Sverige som ingår i Fästning Europa.

Anf. 21 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Det är uppenbart att vi har olika uppfattningar om hur Europa är ordnat efter Berlinmurens fall. Det blev ju inte det Europa som vi hade hoppats på. I stället fick vi se hur Jugoslavienkriget bröt ut. Vi har också sett hur i Europas gränsområden runt Medelhavet framför allt fattigdomen har skapat våld, terror och flyktingströmmar. Detta har bl.a. lett till att vi i Europa fortsatt har en reglerad invandring, samtidigt som vi har haft att hantera de största flyktingströmmarna sedan andra världskriget.

Sverige har – jag fick de senaste siffrorna så sent som i morse – tagit ett ansvar när det gäller f.d. Jugoslavien som är större per capita än något annat land i Europa. Att mot den bakgrunden höra Lennart Rohdin utgjuta sig om regeringens avsikter och politik som något slags värsta förbrytelse i Europa tycker jag är motbjudande.

Den politik som vi för grundar sig på en riksdagsmajoritet och är i överensstämmelse med FN:s flyktingkommissarie. Det är oerhört viktigt. Jag har i mitt svar redogjort för de frågor som Lennart Rohdin ställt. Om han inte är nöjd med det, får han faktiskt acceptera att han är i en minoritet, men han behöver ju inte ta till sådana överord och anklaga majoriteten för att på något sätt vara illvillig och för att hålla på att bygga upp en Fästning Europa. Det gör vi inte alls.

På den konkreta frågan kan jag svara att 835 algeriska medborgare under 1997 ansökte om visering till Sverige. År 1996 var motsvarande antal 640. Av dessa beviljade ambassaden 222 viseringar 1997, dvs. 27 %. Invandrarverket beviljade 100 viseringar, vilket är 12 %. Avslagen var 513 eller 61 %. För 1996 var det i stort sett samma fördelning.

Anf. 22 LENNART ROHDIN (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är, såvitt jag förstår, i ca 30–35 % av fallen som människor med, som jag antar, goda och rimliga skäl har möjlighet att komma till Sverige och besöka bl.a. sina släktingar.

Statsrådet talade om enorma flyktingströmmar i Europa efter murens fall. Vi har haft *en* flyktingström i Europa som har drabbat Sverige, och den kom i samband med Jugoslavienkriget, ett krig som är över och förhoppningsvis inte återuppstår. Det var inte den nuvarande regeringen utan den förra regeringen som intensivt stod emot kraven på att införa visering, något som gjorde det möjligt för Sverige att ta det ansvar som Pierre Schori är stolt över.

Jag minns debatter under den förra mandatperioden i den här riksdagen där några av de flyktingpolitiska talesmän i Invandrarverkets styrelse

som statsrådet hänvisar till kritiserade den borgerliga regeringen för att inte vara tillräckligt snabb när det gällde att följa kraven på att stänga Sveriges gränser för de flyende från det forna Jugoslavien. Jag är stolt över att den regeringen lyckades stå emot så länge, även om den inte stod loppet ut.

Det är vidare, som jag sagt, så med viseringar att de inte kan prövas. Vi vet inte vilka skälen till att de avslås är. Det vet inte heller Invandrarverkets styrelse. Alla instruktioner o.d. som utgår från bl.a. riksdagen ger klara besked om att man generellt skall ta hänsyn till avhoppsriskerna. När jag under den förra mandatperioden var statssekreterare, två år efter regeringens Luciabeslut, träffade jag många gånger företrädare för andra västeuropeiska länder i och utanför EU som undrade vad det var för fel på Sverige, som plötsligt började hålla människor borta. Det var en politik som påbörjades redan under den förra socialdemokratiska regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1997/98:283 om livsmedelshjälp till Nordkorea

Anf. 23 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Lennart Rohdin har frågat vad regeringen avser att göra för att medverka till att internationella livsmedelsinsatser från bl.a. FN-organ förbinds med krav på grundläggande reformer av det nordkoreanska jordbrukssystemet vad avser produktions- och distributionsformer.

Herr talman! Den ekonomiska tillbakagången i Nordkorea under många år beror på ett ohållbart samhällssystem. Under senare år har dessutom det internationella stöd som tidigare erhöles, framför allt från Sovjetunionen, fallit bort. De akuta problemen nu har utlösts av de senaste årens torka och översvämningar.

FN bedömer att 7 ½ miljon människor, främst barn, kvinnor och äldre personer, har drabbats av krisen. Nordkorea producerade förra året knappt 2 miljoner ton spannmål, medan landets behov uppgick till 4 ½ miljon ton. FN har för år 1998 värdjat om stöd och humanitär hjälp för drygt 415 miljoner dollar. FN:s världslivsmedelsprogram planerade insatser avser dagligt näringstillskott till i stort sett alla landets barn upp till tolv år och andra sårbara grupper.

I ett land som Nordkorea är det svårt att få en tillförlitlig uppskattning av de humanitära hjälpbehoven. Uppgifter om krisens omfattning och följderna av den varierar därför. Generellt gäller dock att de flesta bedömer att krisen är utomordentligt allvarig. Utöver akut matbrist för särskilt utsatta grupper lider Nordkoreas folk av brist på bränsle, dricksvatten och mediciner.

Sverige har, alltsedan hösten 1995, genom FN och enskilda organisationer lämnat humanitär hjälp till de nödlidande i Nordkorea. Totalt har Sverige bidragit med över 48 miljoner kronor. Sverige har i likhet med andra givare främst bistått med akuta livsmedelsinsatser genom FN:s världslivsmedelsprogram.

Inom ramen för FN:s humanitära hjälpprogram har Sverige även stött FAO:s projekt med handelsgödsel och bekämpningsmedel och lämnat bidrag till Världshälsoorganisationen för vaccinationsprogram mot tuberkulos och polio. Sverige var åttonde störste givaren till FN:s humanitära hjälpappell 1997–1998. Andra viktiga kanaler för vårt humanitära bistånd har varit enskilda organisationer som Internationella rödakorsfederationen.

Det bidrag som Sverige hittills lämnat genom FN:s humanitära hjälpprogram och enskilda organisationer har haft som mål att lindra akut nöd. En humanitär grundregel är obehindrat tillträde till de hjälpbehövande och fri insyn i hur den humanitära hjälpen hanteras och vilka effekter den får. Sverige har därför understrukt vikten av att FN har full insyn. För att söka få en tillförlitlig bild av livsmedelshjälpens hantering och slutanvändning har Sverige lämnat ett särskilt bidrag till världslivsmedelsprogrammets övervakningskapacitet. Sida har besökt landet två gånger, och har då framfört krav på att de internationella hjälporganisationerna skall få obegränsat tillträde till landets alla delar.

FN har sedan länge förhandlat med Nordkoreas regering om att få genomföra en oberoende näringsundersökning på barn. Helt nyligen har FN:s barnfond fått klartecken från landets regering att göra denna undersökning.

Jag håller här med Lennart Rohdin om att det är grundläggande reformer, bl.a. av jordbrukssektorn, som krävs i Nordkorea för att nå en varaktig lösning på nu rådande försörjningsproblem. Problemet som nu föreligger är hur man skall kunna få det nordkoreanska jordbruket att fungera så att katastrofbistånd inte längre blir nödvändigt. För svensk del eftersträvar vi att på alla tillgängliga vägar påtala vikten av systemförändringar, och visa på att reformer är enda vägen till en uthållig livsmedelsförsörjning. Eftersom Nordkorea så länge befunnit sig i en självpåtagen isolering är det emellertid svårt att få gehör för ett sådant budskap hos det politiska ledarskapet i landet. Det är därför viktigt att gradvis söka bredda kontakterna med Nordkorea för att underlätta att en kritisk dialog kommer till stånd.

Ett av flera tecken på att den nordkoreanska regeringen nu faktiskt börjat intressera sig för kontakter med omvärlden är att man ämnar delta i ett FN-möte i Genève i slutet av maj månad där bl.a. frågor som gäller produktionsstrukturer i jordbruket kommer att diskuteras. Där kommer Sverige också att delta.

Anf. 24 LENNART ROHDIN (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det var tydligt, nästan som svaret i den föregående debatten, och denna gång – låt mig gärna få säga det – uppskattar jag också beskrivningarna. Pierre Schori förklarar att svältkatastrofen ”beror på ett ohållbart samhällssystem” och ”att det är grundläggande reformer, bl.a. av jordbrukssektorn, som krävs i Nordkorea”. Slutsatsen blir ändå att det är viktigt med en gradvist breddad kritisk dialog – och det kan man säkert säga.

Men svältkatastrofen i Nordkorea bara växer. Sedan fyra år svälter människor, inte minst barn, ihjäl i Nordkorea som en direkt följd av det nordkoreanska kommunistiska samhällssystemet och den s.k. Juchepolitiken – som ytterst syftar till att bevara makten hos den styrande familjen i

*Fel! Okänt
växelargument.*

Pyongyang. Kim Jong-Il, den andre diktatorn i den styrande dynastin sedan andra världskriget, skulle sopas undan som av en flodvåg om pap-pans Juchesystem ändrades – en absolut förutsättning för att kunna stoppa svältkatastrofen.

Omvärlden har ställt upp med omfattande livsmedelsbistånd under de gångna åren, inte minst USA, Japan och Sydkorea – de största fienderna i den nordkoreanska propagandan – men också de internationella hjälpor-ganen. Biståndet har säkert mättat många munnar för tillfället, särskilt hos de militära styrkorna, som prioriteras högre än både barnen och deras mödrar, enligt Cathrine Bertini från World Food Programme efter ett besök nyligen i Nordkorea.

Men biståndet medverkar också till att de styrande – den styrande – i Pyongyang kunnat motstå alla försök att ändra det kapsejsade systemet för produktion och distribution inom det nordkoreanska jordbruket. Som dess chefsförhandlare sade häromdagen, när samtalen med den nya de-mokratiska regeringen under Kim Dae Jung i Sydkorea avbröts: Hjälp skall vara hjälp och ingenting annat.

Visst måste vi ställa upp och hjälpa de svältande i Nordkorea. Siff-rorna över svältdöda växer från en halv miljon till kanske ofattbara 3 miljoner av totalt drygt 20 miljoner invånare. Chefen i Kina för Läkare utan gränser uppskattar antalet döda till åtminstone mer än en miljon. Han återger skildringar av militärlastbilar fullastade av lik, järnvägsstat-ioner om ockuperats av döende och familjer som dödat barn för att själva överleva. Sådana skildringar, säger han, har hörts i nästan två år och som regel avvisats som rykten och överdrifter vanliga i flyktingsammanhang. Men liksom många andra bedömare i regionen finner han dem allt svårare att avfärda.

Men än 2,5 miljoner barn hotas av svälten. Cathrine Bertini från World Food Programme säger att de utmärklade, skelettliknande barn som man ser på många sjukhus speglar läget i hela familjer och byar. Problemet är bl.a. att regimen fortfarande med sina Potemkinkulisser och totala avskärmning från omvärlden, trots Pierre Schoris förhoppningar, är mycket effektiv när det gäller att förhindra insyn.

Så visst behöver nordkoreanerna mat och hjälp. Men inte bara hjälp för att överleva för stunden, för att drabbas lika hårt igen när svälten fortsätter för att inget – inget – ändrats i förutsättningarna. Det är en illus-ion att tro att Kim Jong-Il är beredd att ändra något i grunderna för sitt kontrollsystem bl.a. i jordbrukspolitiken, oavsett hur många seminarier i Genève eller på andra håll som hans marionetter artigt sitter av. Den konsten kan de.

Det är dags för världssamfundet, och bl.a. det FN som vi alla vill skall spela en än viktigare roll i världens utveckling, att ställa oavvisliga krav på regimen i Nordkorea. Ett krav för fortsatt livsmedelshjälp skall vara att genomgripande reformer av främst jordbruket sker. Endast så kan vi hjälpa de miljoner svältande att inte bara överleva årets katastrof för att ännu svagare stå till buds som offer i nästa års nordkoreanska svältkatastrof. Här har Sverige som stor biståndsgivare ett stort ansvar och en skyldighet att tala klartext.

Anf. 25 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Alla människor har lika rätt till hjälp. Det är en fundamental humanitär princip. Att avbryta humanitärt bistånd – jag vet inte om Lennart Rohdin menar detta – och därmed överge de nödlidande i Nordkorea, de som lider av en akut hunger och också lider av ett diktatoriskt system, tror jag vore fel. Det skulle bryta mot grundläggande principer.

Jag har också i mitt svar sagt att Sverige fortsätter att utöva påtryckningar bilateralt genom vår ambassad i Nordkorea och genom FN-systemet och på andra sätt för att grundläggande reformer skall genomföras i Nordkorea så att de kan komma ur sitt beroende men naturligtvis också att de skall kunna gå mot ett avskaffande av diskriminering.

Jag tror inte heller att seminarier som sådana får makthavarna i Nordkorea att ändra sin inställning. Men de har i varje fall börjat delta i internationella överläggningar. Jag tror att det är den typen av politik vi måste fortsätta: påtryckningar, kritisk dialog, men också att bistå de barn och andra som annars skulle riskera att dö svältdöden.

Anf. 26 LENNART ROHDIN (fp):

Herr talman! Jag tror nog att statsrådet och jag kan vara överens om de allmänna principerna för hur man skall agera. Jag tycker inte att man skall avbryta hjälpen, och det är heller ingen risk för det. Det är precis vad Kim Jong-Il vet, och därför behöver man inte leva upp till de krav omvärlden ställer.

Statsrådet sade i sitt skriftliga svar att en humanitär grundregel är obehindrat tillträde till de hjälpbehövande och fri insyn i hur den humanitära hjälpen hanteras och vilka effekter den får. Men vad vet vi om detta? Vad vet vi om resultatet av dessa krav och humanitära grundregler? Egentligen ingenting. Vi har inte fått den insynen. Vi har inte fått obehindrat tillträde, och vi har inte kunnat analysera vilka effekter det internationella biståndet har haft. Vi kan bara se att svälten fortsätter och förvärras. Så det räcker inte att räkna upp principerna, utan man måste också på något sätt följa upp och kontrollera hur saker genomförs.

Sverige har faktiskt ett särskilt ansvar. Dels är Sverige, som statsrådet sade, den åttonde största givaren under 1997–98, dels utmålas de stater som ger mest, USA, Japan och Sydkorea, av Nordkorea som de traditionellt stora hoten och fienderna. Det är naturligtvis svårare för dem att ställa krav på förändringar av samhällssystemet utan att få det att framstå som ännu ett led i deras kampanj mot det nordkoreanska samhällssystemet. Sverige, som upprätthållit goda diplomatiska relationer med Nordkorea under många år, och som definitivt inte kan sägas ha några imperialistiska eller andra ambitioner på den koreanska halvön, skulle kunna tala klarspråk utan att beskyllas för samma saker.

Men tyvärr finns det också i regionen en växande uppfattning om att det vid ett sammanbrott av den koreanska diktaturen och samhällssystemet skulle ställas mycket stora krav på omgivningen att ställa upp – ekonomiskt, humanitärt och kanske även militärt, och det är det ingen som vill. Det vet också regimen i Pyongyang. Den vet att den kan spela med i det internationella spelet, eftersom det är lätt att avfärda krav som ställs på förändring av samhällssystemet och det inte är någon stor risk för att de kraven kommer att drivas särskilt hårt.

Prot. 1997/98:105

11 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Därför menar jag att Sverige, med sin traditionella politik i stort i världen, med sina traditionellt goda förbindelser med Nordkorea och som en av de stora bidragsgivarna till FN:s hjälporganisation i det här sammanhanget – även öppet internationellt – borde kunna ställa tydliga krav på Nordkorea att genomföra de nödvändiga reformerna. Statsrådet och jag är tydligen överens om att de måste till för att inte människor som får livsmedelshjälp i dag skall bli offer på samma sätt om ett år, fast i ännu svagare kondition. Kalla det gärna plakatpolitik, som utrikesministern gjorde tidigare i dag. Men krav måste ställas för att man skall kunna hjälpa dessa människor, inte bara i dag utan även nästa år och på lång sikt.

Anf. 27 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Jag har tre korta svar. För det första: Sverige ställer tydliga krav. Det förstår man, om man har öron att lyssna med eller ögon att läsa med, av de svar som getts här i riksdagen och i andra uttalanden. För det andra: Nu förstår jag bättre Lennart Rohdins agerande och de egendomliga synpunkter han framförde i den tidigare debatten. Han kommer nu med en konspirationsteori om att omvärlden i själva verket inte skulle vilja se en förändring av det politiska systemet i Nordkorea. Det är mycket märkligt. För det tredje: Som jag sade i mitt svar har FN som ett villkor för fortsatta leveranser krävt att få göra en oberoende näringsundersökning av barnen i Nordkorea. Det har Nordkorea gått med på, och den skall göras av Unicef.

Anf. 28 LENNART ROHDIN (fp):

Herr talman! Jag vet inte om jag skall tro det som statsrådet låter påskina. Jag har en bild av att statsrådet Schori hör till de mer pålästa och framför allt har en bred kunskap om den internationella utvecklingen och den internationella debatten. Menar han verkligen att det inte är ett väldigt tydligt inslag i den pågående internationella debatten om Nordkorea att man är rädd för och inte vill påskynda en kollaps av det nordkoreanska samhällssystemet? Tänker man inte så med anledning av de påfrestningar och bördor detta skulle innebära för länderna i omvärlden?

Som jag sade är det en sak att ställa krav, men vad betyder krav om man inte följer upp dem? Vad betyder krav på insyn om man inte kan följa upp det? Vad betyder krav på att få utvärdera effekterna om man inte kan följa upp det? Då är inte krav på reformer och förändringar något värda. Jag tror att statsrådet Schori är överens med mig i bedömningen av att ledarna i Pyongyang inte hyser några illusioner om dessa saker. De har väldigt klart för sig att deras kamp uteslutande handlar om att behålla makten, och då får inte samhällssystemet förändras i Nordkorea.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 29 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig om jag avser att verka för att lagen om en generös och human flyktingpolitik efterlevs på ett konkret sätt, om jag tänker påverka eller undersöka direktavvisningarnas förhållande till asylrätten, om regeringen har för avsikt att förbereda ett förslag där en översyn av barnavvisningar sker, om jag avser se över situationen med självmordsbenägna och psykiskt sjuka bland långväntande och avvisade och slutligen om jag tänker följa upp hur den nya bestämmelsen om återkallande av uppehållstillstånd har fungerat.

Herr talman! De två första frågorna har Ragnhild Pohanka ställt mot bakgrund av att vissa asylsökande direktavvisas utan att de, som Ragnhild Pohanka upplever det, har fått möjlighet att söka asyl i Sverige. Av den svenska lagstiftningen framgår tydligt att sådana avvisningar endast får ske då det är uppenbart att den sökande inte är i behov av asyl här och heller inte skall beviljas uppehållstillstånd på någon annan grund. Lagen beskär således inte någon möjlighet att söka asyl. Som exempel på när det kan anses vara uppenbart att någon inte är i behov av asyl här kan jag nämna en situation där det står klart att personen i fråga kan få sitt skyddsbehov tillgodosett i ett annat land.

Det handlar alltså om principen om första asylland. En förutsättning för att han eller hon skall kunna återsändas till det land där han eller hon under resan uppehållit sig är dock givetvis att han eller hon där är skyddad mot att återsändas till hemlandet. Jag vill också understryka att den här ordningen inte strider mot Genèvekonventionen.

Ragnhild Pohanka tog även upp frågan om bevisvärdering och gör en jämförelse med bevisbördereglerna i brottmål. I ett asylärende är det den sökande som åberopar att han eller hon är i behov av skydd, medan det i ett brottmål är åklagaren som hävdar att den tilltalade är skyldig. Av UNHCR:s handbok framgår bl.a. att den sökande skall bistå utredaren så att alla fakta fullständigt kan klarläggas och anstränga sig att underbygga sina uppgifter. Utredaren skall å sin sida försäkra sig om att den sökande lägger fram sitt fall så fullständigt som möjligt och bedöma den sökandes trovärdighet. Medan bevisbördan i princip ligger hos den sökande delas skyldigheten att ta reda på och värdera alla relevanta fakta mellan den sökande och utredaren. Detta innebär att om den sökandes redogörelse verkar trovärdig och om det inte finns goda skäl att anta motsatsen, skall han eller hon ges fördel av ett eventuellt uppkommet tvivelsmål. Han eller hon ges tvivelsmålets fördel, eller, som det brukar heta: *the benefit of the doubt*.

När det gäller påståendet om att ett barn med asylskäl i vissa fall sänds tillbaka på grund av att, som Ragnhild Pohanka säger, svensk lag går före barnkonventionen, kan jag bara säga att så inte är fallet. Någon vägning mot samhällets intresse av att reglera invandringen sker över huvud taget inte när det är fråga om att bedöma asylskäl. Liksom för vuxna gäller naturligtvis att det barn som är i behov av asyl här också har rätt till uppehållstillstånd.

Vad beträffar frågan om översyn av situationen med självmordsbenägna och psykiskt sjuka bland långtidsväntande och avvisade hänvisar

*Fel! Okänt
växelargument.*

**Fel! Okänt
växelargument.**

Ragnhild Pohanka till att t.ex. ett självmordsförsök inte räcker för att upphäva ett avvisningsbeslut.

Det är riktigt att många hamnar i psykisk obalans under den tid de väntar på ett besked om uppehållstillstånd, men bara en uppgift om att någon mår psykiskt dåligt kan inte leda till att uppehållstillstånd beviljas. Här, liksom i andra situationer, måste myndigheterna efter att ha inhämtat expertutlåtanden göra en bedömning av de återopade skälen. Många beviljas uppehållstillstånd just med anledning av att de mår psykiskt dåligt. Min förhoppning är att det i takt med att handläggningstiderna nu minskar skall bli mindre vanligt – helst totalt ovanligt – att de här situationerna över huvud taget uppkommer.

Vad slutligen beträffar en uppföljning av den nya bestämmelse för återkallande av uppehållstillstånd som trädde i kraft i februari i år kan jag säga att den har varit i kraft för kort tid för att en utvärdering nu skulle vara meningsfull. Som brukligt är när det gäller uppföljning av nya lagbestämmelser kommer dock en översyn även av den här bestämmelsen att göras i framtiden. I det här sammanhanget kan jag berätta att regeringen nyss har tillsatt en arbetsgrupp som skall se över vilka effekter de nya bestämmelser som infördes i utlänningslagen den 1 januari 1997 har fått.

Anf. 30 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag får tacka för det långa och utförliga svaret på mina många frågor.

Vi vet nu att antalet asylsökande minskat kraftigt efter de stora flyktingströmmarna från det forna Jugoslavien. 1994 kom 17 000, 1995 kom 12 000, 1996 kom 10 000 och 1997 kom 9 000 ungefär.

Har då behovet av flykt minskat så? Ja, i vissa länder är det på det viset och i andra länder är det inte så. Med den visumpolitik EU för har vi snart visumkrav från ett 130-tal länder. Detta gör naturligtvis att flyktingar inte *kan* söka sig hit. Med anledning av de ökade direktavvisningarna frågar jag mig själv och statsrådet vart vår flyktingpolitik och asylrätten är på väg.

Herr talman! Jag känner väl till principen om första asylland. Någon trygghet för flyktingar ger den alls inte alltid. Den drivs dessutom in absurdum. Lagen beskär kanske inte möjligheten att söka asyl för någon, men praxis gör det. Man får människor att vända direkt med följande färja.

Invandrarministern gör en haltande jämförelse i svaret på min fråga när han jämför åklagarens åtagande att bevisa skulden med den asylsökandes skyldighet att bevisa sitt skyddsbehov. Åklagaren företräder rätten, med all kunskap om de möjligheter den har. Den asylsökande företäder sig själv, eller också har han eller hon ombud.

”Om den sökandes redogörelse förefaller trovärdig” skall man i princip låta nåd gå före rätt. Vi är båda medvetna om att detta kringgås så till vida att man varken tror på den asylsökandes berättelse eller på experters, advokaters och lekmäns skrivelser och intyg. Då faller ju det hela. *The benefit of the doubt* faller också.

När det gäller barnkonventionen och barnens rätt sker det fortfarande att utlänningslagen och intresset av att ha en reglerad invandrapolitik står över dessa, även om antalet avvisningar ser ut att ha minskat. När vi talar

om barn med rätt till asyl är det riktigt att asylrätten går före utlänningslagen. Men hur är det med barn som har humanitära skäl?

De senaste offentliga barnavvisningarna – Ugandabarnen, Gävle-syskonen och Obada i Borlänge – är bara några exempel. Detta är undantag, får man till svar. Men det är i stället bara toppen på isberget! Det finns hundratals barn i samma eller liknande situation. Man tycker att de fall som journalisterna gräver fram, där de asylsökande ofta får stanna, skulle påverka så att barn i liknande fall får stanna. Men min erfarenhet är att så inte är fallet.

Under några år har jag i utskottet vid behandling av flyktingpolitiken reserverat mig mot påståendet att Sverige har en generös och human flyktingpolitik. Den åsikten kommer jag att hävda och ta med mig ut ur riksdagen. Sverige har ingen generös och human flyktingpolitik längre!

Om jag inte hade haft en sådan bred och långvarig kontakt med asylsökande och med dem som efter kollapser och självmordsförsök fått stanna, samt en ytterligare indirekt kontakt genom släktingar och vänner med sådana som avvisats, hade Aftonbladets artikelserie ändå gripit mig. Men nu gick jag totalt i däck. För varje berättelse och varje offer för vår flykting- och avvisningspolitik som beskrevs i tidningen kände jag till flera liknande eller så gott som identiska fall. Jag såg de här människorna framför mig, och kom ihåg hur de malts ned, förödmjukats och blivit fråntagna hopp och självförtroende.

Pierre Schori! Är det här en generös och human flykting- och avvisningspolitik? Människan är inte bara siffror.

Först och främst gäller detta flyktingarna och deras skräck och ångest. Men det gäller också dem som får utföra dessa uppgifter. Det gäller dem som arbetar på Utlänningsnämnden, Invandrarverket och på flyktingförläggningar. De bryts också ned. Eller kanske ännu värre: De blir förhärskade.

Anf. 31 ULLA HOFFMANN (v):

Herr talman! Jag tackar också statsrådet för svaret. Eftersom jag har begränsat med tid vill jag uppehålla mig vid två delar i statsrådets svar.

Den ena gäller de långtidsväntande. Det finns i dag ingen tidsgräns för hur länge man kan få vänta på ett besked. Statsrådet påpekar att det i dag kan finnas långtidsväntande som hamnar i psykisk obalans medan de väntar på ett besked om uppehållstillstånd. Det är bra att statsrådet hoppas att detta skall bli allt mindre vanligt, eller t.o.m. nästan totalt ovanligt om jag förstod svaret rätt, genom att handläggningstiderna minskar. Jag delar den förhoppningen, men jag skulle väldigt gärna vilja veta vad statsrådet har för avsikt att göra under tiden vi väntar på de kortare handläggningstiderna.

Under den senaste tiden har jag blivit uppmärksamrad på praxis vad gäller bosnienkroaterna. Det finns ungefär 600 bosnienkroater i Sverige. De flesta har fått lagakraftvunnet beslut.

Det handlar om ensamstående och om barnlösa par – de som glömdes bort i de tidigare praxisbesluten.

Det handlar om föräldrar i 60-årsåldern vars barn och barnbarn har fått permanenta uppehållstillstånd. Föräldrarna skickas till Kroatien därför att de inte har haft gemensamt boende innan de flydde.

Prot. 1997/98:105

11 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det handlar om familjer där föräldrar, barn och barnbarn levt tillsammans i en gemenskap i Sverige i fyra år, men som nu tvingas skiljas därför att de levt i ett avsevärt modernare samhälle än det som lagstiftningen avser, nämligen hushållsgemenskap. Utlänningsnämnden tolkar detta som krav på att man skall ha levt under samma tak och vara ekonomiskt beroende av varandra.

Det handlar om den 62-åriga ensamstående mamman vars make dog under flykten. Hon har i fyra år bott ihop med sin dotter och sitt barnbarn i Sverige, och skall nu skickas tillbaka.

Vad är hushållsgemenskap? Är tiden i hushållsgemenskap i Sverige överhoppningsbar, som man brukar säga i a-kassesammanhang? Räknas inte den?

Det handlar också om den unge mannen som med starka krigstrauman flyr till Sverige. Tiden i ovisshet gör att han har förlorat allt. Han säger att han i dag mår om möjligt ännu sämre, och att han har förlorat allt människovärde. När Invandrarverket frågade honom varför han inte skaffar familj säger han: Hur skall någon ansvarstagande person kunna skaffa familj under dessa förhållanden? Jag vet inte om jag får stanna. Hur skall jag våga knyta an till någon när jag inte vet om jag måste lämna henne? Hur skall jag våga skaffa barn när jag inte vet om jag får se mina barn växa upp?

Vad gäller människorna i de barnlösa blandäktenskapen säger Invandrarverket att de inte kan avvisas till Bosnien. Jag delar den uppfattningen, med tanke på läget i Bosnien. Men för den serbiska kvinna som är gift med en kroatisk man och som hela sitt liv bott i Bosnien, där paret utnyttjade möjligheten att fly till Sverige med kroatiska pass, är situationen inte så enkel. Hon måste söka permanent uppehållstillstånd i Kroatien. Till sin ansökningshandling måste hon bifoga vigselbevis och intyg på att maken är kroatisk medborgare. Maken, som egentligen inte är kroatisk medborgare, måste bevisa att han har fast boende i Kroatien, dvs. att han äger en lägenhet eller har en hyresrätt. Han måste dessutom bevisa att han har anställning i Kroatien eller någon annan inkomst. Det säger sig självt att med dessa krav kommer inte många av de ensamstående eller barnlösa paren från Bosnien med kroatiska pass att få uppehållstillstånd i Kroatien.

Vad tänker Sverige göra med dessa människor? De som har fått lagakraftvunnet beslut har tre månader på sig att lämna landet. För många har tiden redan gått ut. Utlänningsnämnden säger visserligen att man kanske måste överväga att ändra praxis, men vad händer med dem som har fått sina lagakraftvunna beslut?

Det handlar alltså om dem som har hamnat mellan stolarna – de som inte omfattas av förordningar eller praxisbeslut, men som kan ha väl så starka skäl.

Vad händer med bosnienkroater med serbiskt ursprung som inte får uppehållstillstånd i Kroatien?

Vad händer med de kosovoalbaner som inte omfattas av förordningen, men som på grund av att de av Invandrarverket betraktas som svårare fall t.ex. fått sina lagakraftvunna besked i januari 1995?

Jag skulle önska att statsrådet ville uppta en del av sitt svar med att utveckla sina synpunkter på vad man skall göra med dem som hamnar mellan stolarna.

Anf. 32 LENNART ROHDIN (fp):

Herr talman! I en föregående debatt förklarade statsrådet att jag var i minoritet när det gäller den förda asyl- och invandringspolitiken. Det är förvisso sant. Det finns en klar majoritet här i riksdagen för att vara med och bygga Fästning Europa. På den punkten behöver Pierre Schori inte känna någon oro. Men även minoriteten kan ju ta sig friheten att påtala både det som görs och det som sägs, t.ex. i den här debatten.

I sitt svar säger statsrådet att det handlar om att svara på huruvida lagen efterlevs på ett konkret sätt. Lagen kan efterlevas på många sätt. Statsrådet talar bl.a. om bevisbördan. Han säger att en allmän rättslig princip säger att bevisbördan ligger hos den som åberopar en viss omständighet. Det kan så vara.

Sedan, i ett ganska försåtligt glidande, förrädiskt resonemang, hänvisar statsrådet till UNHCR:s handbok och säger att ”den sökande skall bistå utredaren så att alla fakta fullständigt kan klarläggas”. Några meningar senare kommer slutsatsen mycket försåtligt: ”Medan bevisbördan i princip ligger hos den sökande”.

Det ligger väldigt långt ifrån det Genèvekonventionen talar om, nämligen den sökande som känner grundad anledning att inte kunna åtnjuta skydd i det land man befinner sig i.

Att bistå vid utredningar är allt annat än att asyl för den enskilde betingas av att vederbörande kan bevisa sina skäl i alla lägen.

Sedan tycker jag nästan att det är litet magstarkt när statsrådet t.o.m. hänvisar till principen *the benefit of the doubt*. Jag kan garantera statsrådet att i alla de beslut jag har läst från Invandrarverket och Utlänningsnämnden de senaste åren i negativa ärenden är det alltid raka motsatsen till *the benefit of the doubt*. Man söker varje anledning att fälla den sökandes historia, hur svag denna anledning än kan vara.

Sedan gällde det detta att lagen inte beskär någon möjlighet att söka asyl. Nej, lagen beskär inte någon möjlighet. Men om man har viseringsplikt från alla flyktingproducerande stater blir det svårare för människor att komma därifrån och söka asyl i ett land där de kan få sitt skyddsbehov tillgodosett.

Jag hänvisar till den förra debatten vi hade om Algeriet. I och med att alla Europas stater, grannstater som respekterar mänskliga fri- och rättigheter och som har skrivit under Genèvekonventionen, har infört viseringstvang från Algeriet blir det svårt för folk i allmänhet att komma hit och besöka sina släktingar. Och det blir ännu svårare för dem som har anledning att söka skydd för att de inte kan få det i Algeriet, och jag tror att statsrådet kan vara överens med mig om att det är många som kan behöva detta.

Det är ju precis det som är avsikten med politiken i Fästning Europa, nämligen att hålla människor som skulle ha anledning att söka skydd borta från möjligheten att söka det. Viseringspolitiken drabbar framför allt just dem. Detta innebär att lagen beskär möjligheterna för skyddsbehövande att söka asyl. Det är precis tvärt emot vad statsrådet säger i sitt svar.

Anf. 33 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Det verkar som om Lennart Rohdin intar samma position oavsett vilken fråga vi har uppe. Allting är illvilja, försåt, förräderi

vare sig det handlar om Algeriet, Nordkorea eller flyktingpolitiken. Det påminner litet om att i Folkpartiets Sverige pekar alla kurvor nedåt.

Vi har fört debatten om flyktingpolitiken många gånger i riksdagen. Där tror jag att det är oerhört viktigt att hålla sig till en position, nämligen att inte försöka göra lagar och förordningar utifrån tidningsartiklar och särskilt inte de i kvällstidningarna.

En kvällstidning kan vid ett tillfälle ha en lång serie under rubriken Kasta ut dem. Längre fram i tiden kommer den andra kvällstidningen med tvärtombudskapet, vad det nu kan vara. Man åberopar mycket överdrivna, spektakulära uppgifter tillbaka i tiden.

Vi kan se effekterna av hur det kan gå, om man skulle följa kvällspressens s.k. debatt i dessa frågor, i Danmark. Där bidrog tidningen Ekstrabladet i hög grad till den flyktingnegativa opinionen som finns där. Jag tror att man måste ha klart för sig vilka krafter detta kan frambringa och vilken vikt och vilket ansvar som riksdagen har att föra en debatt utifrån fakta.

Som svar på alla de frågor som Ulla Hoffmann lyckades producera under kort tid kan jag bara säga att för min del finns det en sak som är oerhört viktig även om vi nu har fått fram en bra lagstiftning – en reformerad, modern och human lagstiftning som står sig mycket väl i världen och som nästan är ett undantag inom EU än så länge, åtminstone i dess praktiska generösa tillämpning. Det är att vi aldrig kan fixera flyktingpolitiken. Den måste ständigt vara utsatt för granskning och förändring, eftersom vi ytterst har att göra med människor och deras liv och leverne. Vi har att göra med situationer, som vi aldrig kan föreställa oss, som producerar flyktingskap.

Därför måste vi hela tiden vara vaksamma, granska och komma med nya förslag. Jag ser det som en oavbruten process för att humanisera ett mycket svårt område inom politiken. Därför kan jag inte svara på alla dessa frågor som ställs. Många av dem hanterar jag inte själv utan det sker på myndighetsnivå utifrån de direktiv som kommer från denna kammar. Vi måste hela tiden ha perspektivet att granska processen och se till att det blir bättre och bättre. Att söka asyl är en mänsklig rättighet, och den mänskliga rättigheten skall hanteras på ett värdigt sätt.

Anf. 34 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag vill också ha en generös och human flyktingpolitik. Men jag hävdar att vi inte har det längre. Redan 1985 hade vi i Miljöpartiet i vårt program att vi skulle ha en sådan bistånds-, utrikes- och flyktingpolitik att den minskade flyktingströmmarna. Jag står fortfarande fast vid detta, och det har nu egentligen antagits i vår flyktingpolitik. Men vi måste ta ett speciellt ansvar för dem som knackar på vår dörr. Det tycker jag att vi har tappat bort.

Jag nämnde mycket tydligt att om jag bara hade läst Aftonbladets artikelserie hade jag gripits, men jag hade andra fakta bakom vartenda fall i den artikelserien. Det var därför jag tog upp den. Det är en väldig skillnad mellan att läsa en artikelserie och att under 15–20 år ha upplevt fler och fler sådana fall. Där står jag i dag.

Innan tiden tog slut talade jag om att man kan bryta ned människor som arbetar under sådana förhållanden och med den inhumanitet som finns. De kan bli förhårdade. Det tycker jag är det värsta som kan hända.

Hur går det med frivilligorganisationerna och engagerade medmänniskor, t.ex. klasskamrater och deras föräldrar? De lär sig den oväntade läxan. Det är inte värt att engagera sig och arbeta för humanism och medkänsla, och detta i ett demokratiskt land.

Det finns mer än majoritetsbeslut när det gäller mänskliga rättigheter. Man kan inte bara stå och säga: Det finns en majoritet i riksdagen. Jag anser att den majoriteten ofta är inhuman. I en demokrati där majoritetsbeslut alltid gäller kan en minoritet aldrig göra sig gällande. Det kan gälla samer, glesbygdsgrupper, miljögrupper eller asylsökande.

I frågor om mänskliga rättigheter måste vi se till att humanism, medkänsla och varje människas lika rätt får råda.

När det gäller asylsökande är det naturligtvis ännu svårare. De har inga medborgerliga rättigheter. Herr talman! Hur skall de göra sina röster hörda? Det vill jag fråga Pierre Schori.

När det gäller Kosova och Balkan har vi haft många interpellationsdebatter och många frågor och svar. Jag menar att den förordning som jag länge efterlyste och som så småningom kom inte räcker i dag. Den räcker faktiskt inte när det ser ut som det gör i Kosova.

Vad skall vi som land kunna göra? Situationen är en tidsinställd bomb, som flera av oss har hävdat alltsedan Balkankriget bröt ut, t.o.m. innan dess. Det är en tidsinställd bomb, och den är mycket nära att bryta. Stubinen är kort.

Egentligen är det en fråga för utrikesministern. Men bistånd, flyktingpolitik och utrikespolitik är så nära involverade att man inte riktigt kan skilja dem åt.

När avser ministern att göra något ytterligare än den förordning som kom? Situationen har ju ändrats. Man säger i flyktingpolitiken att när man kan göra ändringar så kan det också bli helt andra förutsättningar, andra praxisbeslut och andra beslut över huvud taget.

Anf. 35 ULLA HOFFMANN (v):

Herr talman! Jag vill passa på att tacka statsrådet för det senaste svaret om att vi hela tiden måste granska processen. Det är viktigt att vi gör det.

Den andra delen i svaret som jag ville ta upp var Ragnhild Pohankas fråga om statsrådet Schori har för avsikt att verka för en generös och human flyktingpolitik. Liksom statsrådet har jag faktiskt en viss fäbless för ordböcker. Jag har, för att vara på den säkra sidan, tittat i Svenska akademins ordlista. Human står för mänsklig, människovänlig, hygglig, tillmötesgående. Humanitet står för mänsklighet, mildhet. Humanitär betyder människovänlig.

Allt som har med humanitet att göra har också med människor att göra. Det är det som skiljer oss från djuren. Det som skiljer människorna från djuren är moralen. Moral kan vi inte lagstifta om. Den är personlig och individuell. Det går med andra ord inte att lagstifta om vad som är humant eller inte. Vi vill inte heller att tjänstemännen skall lägga sina egna moraliska värderingar i vad som är asylskäl eller inte.

I förarbetena till lagen skriver vi att med humanitära skäl menar vi särskilt udda och ömmande fall. Jag menar att det inte går att lagstifta om något sådant eftersom det är individuellt vad dessa begrepp står för. Det

bekräftade också Utlänningsnämndens företrädare när de besökte utskottet senast. Det kan vara ett av våra missförstånd.

När Ragnhild Pohanka hävdar att svensk lag går före barnkonventionen och statsrådet hävdar att så inte är fallet, eftersom det inte sker någon bedömning av samhällets intressen kontra asylskäl, är det förstås statsrådet som rent tekniskt har rätt och Ragnhild Pohanka som har fel. Vad Ragnhild Pohanka säger är att det kanske finns andra tolkningar av vilka som har asylskäl.

Vad Ragnhild Pohanka och även jag framför allt skulle vilja veta är hur samhällets intressen förhåller sig till de barn som har humanitära skäl. Det finns i dag två chilenska syskon i Gävle som enligt Utlänningsnämnden inte har asylskäl men som skulle kunna ha humanitära skäl. Statsrådet säger att flyktingen skall ges tvivelmålets fördel. Flickan har enligt egen utsago utsatts för sexuella övergrepp av sin far. Men Utlänningsnämnden säger: Hur skall vi veta det?

Nu görs en barnpsykiatrisk utredning. Det borde ge Utlänningsnämnden anledning att bevilja inhibition. Men eftersom man inte tillämpar *the benefit of the doubt* har man inte gjort det.

Det skulle vara intressant att höra statsrådets synpunkter på de här avvägningarna.

Anf. 36 LENNART ROHDIN (fp):

Herr talman! Pierre Schori talar om konspirationsteori när jag ifrågasätter motiven till att man agerar på ett annat sätt än vad man säger sig göra. Det kanske är naturligare för statsrådet att alltid prata om sådant som man är överens om och som det inte finns någon anledning att ifrågasätta. Det gäller inte för min del.

Jag måste ändå ställa frågan – jag vet att jag inte får något svar – till statsrådet: Är det så att viseringspolitik drabbar någon annan grupp av människor hårdare än dem som har behov av skydd och av möjligheten att söka asyl?

Största möjliga frihet, säger Pierre Schori och regeringen i sitt orwelliska nyspråk när det gäller flyktingpolitiken – största möjliga rörelsefrihet samtidigt som man för en politik som innebär att alltfler stater blir viseringspliktiga, inte färre. När fler stater låter sina medborgare resa ut fritt blir det fler stater från vilka Sverige inte låter folk resa in fritt. Är det största möjliga rörelsefrihet?

The benefit of the doubt, säger statsrådet. Men det är ju faktiskt så att i rader av beslut om avslag från Invandrarverket och Utlänningsnämnden förklarar man att det kanske skulle kunna finnas någon anledning till alla de sakskalet som har förts fram av den sökande.

Jag var med om ett fall med en ugandier som hade ett intyg från ett svenskt centrum för tortyrskadade på ett 30-tal tortyrskador. Utlänningsnämnden sade att det inte kunde uteslutas att han hade fått dem på något annat sätt. Jag vet inte om det var en bilolycka eller liknande man tänkte på. Man konstaterade vidare att han inte hade med sig några papper från de ugandiska myndigheterna på att han hade blivit torterad och att det därför kunde finnas något annat skäl.

Konspiration, säger statsrådet. Ja, men det är verkligheten i Pierre Schoris Fästning Europa och Fästning Sverige.

Herr talman! Allting är relevant i denna värld. Jag tror att om man sätter sig det före kan man säga att Genèvekonventionen inte heller är humanitär eller att UNHCR:s olika rekommendationer inte heller är humanitära. Vad vi talar om är flyktingpolitik i en värld där vi har reglerad invandring. Då måste man ha vissa regler, och man måste sätta vissa gränser. Det finns alltid utrymme för någon att säga att det här är inte humanitärt.

Jag menar att den flyktingpolitik som vi har i Sverige i dag och som är utsatt för kontinuerlig granskning tillhör de allra bästa som finns. Om man inte tar en kvällstidning utan en morgontidning var det ett reportage i helgen om europeisk flyktingpolitik. Där kom Sverige ut mycket väl, om inte bäst. Men så länge vi har reglerad invandring måste vi vara vaksamma och fortsätta reformprocessen.

När det gäller Kosovo fattade vi beslut om denna förordning i förtid. Det behövde vi inte göra. Men vi gjorde det i förtid av humanitära skäl. Jag tror inte att något annat land hade gjort det. Dessutom vet även Ragnhild Pohanka att vi inte sänder tillbaka personer till Kosovo. Därefter har också UNHCR:s rekommendation kommit. Men vi fattade beslutet före det här i Sverige.

Jag skulle vilja säga något rent allmänt om Kosovo. Det är bekant vad vi gör där i form av bl.a. påtryckningar. Lena Hjelm-Wallén har precis varit i Belgrad och talat med Milosevic och andra om detta.

Jag har en vädjan till er tre interpellanter som har ett kontaktnät och även kontakt med kosovoalbaner i Sverige. Försök att få dem som är såpass desperata och som tycker att det är så hopplöst att de känner att de själva måste åka till Kosovo och slåss att inte göra det. Vi måste ha en politisk lösning. Ingenting gagnas av krig eller av att man rekryterar sig till upphovsmännen. Säg till dem: Åk inte till Kosovo för att slåss. Det skulle jag vilja be er att hjälpa till med.

Herr talman! Det har jag gjort. Jag har talat med ganska många just om det, också i större grupper. Man har en president som förespråkar inte en exilregering, men en bredvidregering i sitt land, som förespråkar ickevåld. Det vore lämpligt att följa hans råd. Det tycker jag är viktigt att vi för ut. Jag håller helt med om det. Det kanske är det viktigaste vi kan göra.

Jag vill återgå till det. Jag har följt en person från Bangladesh. Han skickades ut för ett par år sedan med dropp. Han togs från en psykiatrisk klinik och skickades till Dhaka där han omedelbart fängslades. Detta var ett bevis för vilka skäl och behov han hade av att få stanna. Han lyckades med hjälp av indier att ta sig till Sverige igen och fick ett nytt avvisningsbeslut.

Är detta humant? Det är bara ett exempel, och det kanske är ointressant, men det finns många sådana. Man behöver inte gå till kvällstidningarna. Det finns så många exempel i verkligheten. Efter många år ser man en bild av hur det hårdnar för varje år, hur det byggs fängelser i Europa.

Vi besökte fängelser i Lettland. Jag var inte med på det ena fängelset. Där kallade man hela tiden folk för illegala flyktingar. Man kan kanske säga att det var flyktingar utan asylskäl i vissa fall. Men fanns där någon

illegal flykting? Det kan man inte vara. Antingen är man flykting eller också är man det inte – men man kanske inte har flyktingstatus. Detta byggs alltså upp. Vi har förvar i Sverige också. Vi är en bra bit från det som händer i andra länder, men vi vill förhoppningsvis inte heller arbeta på det viset.

Jag känner väl till den här förordningen – jag yrkade på att den skulle komma. Jag vill fråga en gång till: Finns det planer på att ändra den nu, eftersom den inte uppfyller kraven på grund av att det har hänt så mycket och tyvärr kanske också gör det i fortsättningen?

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 1997/98:288 om besiktning av svenskregistrerad bil i utlandet

Anf. 39 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Herr talman! Ingvar Eriksson har frågat mig om jag är beredd att verka för möjligheten att kontrollbesiktiga en svenskregistrerad bil i annat EU-land hos AB Svensk Bilprovnings motsvarighet i detta EU-land. Frågan ställs mot bakgrund av de problem som uppstår då svenskar med svenskregistrerade bilar under längre perioder vistas i utlandet, t.ex. Spanien. Det kan då vara svårt att inställa sig i Sverige för kontrollbesiktning inom föreskriven tid. 200–300 mils bilfärd till Sverige för kontrollbesiktning verkar orimligt. Följden blir då att körförbud inträder, och då gäller varken bilens vagnskade- eller räddningsförsäkring.

Jag delar helt Ingvar Erikssons uppfattning att det i takt med ett allt närmare samarbete EU-länderna emellan, på allt fler områden, framstår som rimligt att en kontrollbesiktning även i ett annat medlemsland framöver skulle kunna bli möjlig. Enligt vad jag har erfarit har emellertid ännu inga avtal slutits mellan medlemsländerna som gör detta möjligt.

I regeringens proposition 1997/98:56, *Transportpolitik för en hållbar utveckling*, föreslås en särskild EU-strategi på transportområdet. Där framhålls bl.a. vikten av att de gemensamma regler som finns om säkerhets- och miljökrav verkligen följs och att de tillämpas på ett likartat sätt inom de olika medlemsländerna. Här bör Sverige vara aktivt för att se till att en tillsyn över att reglerna efterlevs kommer till stånd. Det kommer att skapa förutsättningar för ömsesidigt erkännande av resultat från kontrollbesiktning inom medlemsländerna.

De administrativa förutsättningarna för att acceptera besiktningsintyg från andra medlemsländer har underlättats dels genom antagandet av ett direktiv om återkommande fordonskontroll som skall ha införts i medlemsländerna senast den 9 mars 1998, dels genom ett direktivförslag om gemensamma registreringsbevis för motorfordon som planeras kunna införas om cirka fem år. Till direktivet om återkommande fordonskontroll har knutits en kommitté som skall verka för att utveckla reglerna i takt med den tekniska utvecklingen. Ett viktigt mål för kommittén är att införa gemensamma besiktningsregler och ett rapporteringssystem som innebär att bilägarna skall kunna kontrollbesiktiga sin bil var som helst inom EU. Sverige stöder aktivt detta arbete.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 40 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för det positiva svaret på interpellationen. Vi är uppenbart helt överens om vikten av ett alltmer breddat samarbete i EU på alltfler områden.

Problemen som uppstår då svenskar med svenskregrerade bilar under längre perioder vistas i utlandet och därigenom missar att inställa sig med bilen för kontrollbesiktning just i Sverige kan leda till allvarliga komplikationer. Körförbud inträder, och möjligheten att ta sig långa vägar hem till Sverige för kontrollbesiktning ter sig dyrbar och också riskfylld, inte minst genom att vagnskade- och räddningsförsäkringen i det läget upphört att gälla.

Jag är givetvis mycket tacksam för den redovisning som statsrådet här ger i svaret, där hon bl.a. betonar vikten av en gemensam EU-strategi på transportområdet och också vikten av att de gemensamma regler som finns om säkerhets- och miljökrav verkligen följs och tillämpas på likartat sätt inom de olika medlemsländerna. Bedömningen att det kommer att skapas förutsättningar för att ett ömsesidigt erkännande av resultat från kontrollbesiktning inom medlemsländerna relativt snart skall kunna genomföras är ju glädjande. Redovisningen kring de administrativa förutsättningarna för att acceptera besiktningsintyg från andra medlemsländer synes genom ett nyligen antaget direktiv också nu avklarad.

Jag tycker att den kommitté som knutits till direktivet och som har uppgiften att verka för att utveckla reglerna i takt med den tekniska utvecklingen har en mycket viktig uppgift.

Målet att uppnå genomförandet av gemensamma besiktningsregler och rapporteringssystem så att bilägare kan klara av kontrollbesiktning av sin bil varhelst inom EU är också bra. Det är självfallet positivt att Sverige stöder detta arbete. Jag förutsätter att man också driver det.

En följdfråga som följer på svaret är: Hur lång tid kommer det att ta innan målet kan nås? Denna fråga är inte minst beroende av att direktivförslaget om gemensamma registreringsbevis från motorfordon inom EU planeras kunna införas först om fem år, enligt svaret. Så lång tid skall det väl inte behöva ta?

Anf. 41 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Jag tror att vi har en ganska stor samsyn på det här området. Det handlar om att vi skall göra det så litet byråkratiskt krångligt som möjligt att klara säkerhets- och miljökraven.

Den mycket konkreta frågan var hur lång tid det här kommer att ta. Det finns de som säger att det är så besvärligt att det kommer att ta upp till tio år. Vi har drivit att det skulle kunna klaras inom två år, men vi har stött på motstånd. Hittills har vi alltså inte lyckats nå framgång i detta, men vi driver frågan att det måste snabbas på.

Min uppfattning är att vissa nationella myndigheter ännu inte riktigt har känt att det finns ett starkt tryck från bilägarna i de här frågorna. I och med att konsumenttrycket ökar – vilket jag är övertygad om att det kommer att göra – tror jag att vi därigenom får hjälp när vi driver frågan att det skall kunna genomföras betydligt snabbare. Konsumenttryck brukar vara ganska effektivt, och om vi hjälps åt kommer vi säkert att lyckas inom en rimlig tid.

Anf. 42 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! Det gläder mig att vi på det här området har en gemensam syn. Jag tror att det är väldigt viktigt över huvud taget när det gäller EU-frågor att vi gemensamt arbetar för Sveriges bästa i EU och att vi därigenom kan åstadkomma förbättringar på olika områden. Här är uppenbart ett sådant område där det skulle vara mycket angeläget, inte minst för bilägarna, att känna att vi kan klara det här utan större risker. Jag har träffat många människor som har framfört detta. Man har helt enkelt inte riktigt förstått varför vi inte skulle kunna komma snabbare fram.

Nu inger statsrådets svar ett hopp på den punkten. Jag vet inte vilka länder som är mest motsträviga i dagsläget, men av svaret att döma är problemen små på svensk sida. Vi är överens och driver frågan. Då är det bara att hoppas och önska statsrådet lycka till i det fortsatta arbetet i den här frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1997/98:302 om transporter genom Bohuslän

Anf. 43 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Per Lager har frågat mig vad jag avser att göra för att gynna de miljövänliga transportalternativen i Bohuslän. Frågan ställs mot bakgrund av bl.a. vägtrafikens utsläpp av koldioxid och luftföroreningar samt Vägverkets planer på att bygga om väg E 6 mellan Uddevalla och Svinesund till en s.k. fyrfältsväg i stället för till en 13-metersväg. Per Lager hänvisar till att större satsningar för järnvägstrafiken borde göras i stället.

Jag vill först understryka att regeringen, liksom Per Lager, bedömer att dagens transportsystem inte är långsiktigt hållbart, bl.a. därför att det baseras på icke förnybara energiresurser och ger upphov till negativa miljökonsekvenser lokalt, regionalt och globalt. Regeringen har därför i den transportpolitiska propositionen ingående redovisat sin syn på vilka krav som bör ställas på det framtida transportsystemet. En självklarhet i detta sammanhang är att transportsystemet skall vara uthålligt och miljöanpassat, men även att målen om bl.a. säkerhet och tillgänglighet skall vara mycket ambitiösa.

För att nå de högt uppställda målen bör vi främja ett flexibelt transportsystem, i vilket de olika trafikslagen samverkar och kompletterar varandra. Både vägtrafik och järnvägstrafik kommer att behövas under en lång tid framöver, eftersom de fyller olika slags behov hos såväl befolkning som näringsliv. Regeringen har i den transportpolitiska propositionen bl.a. bedömt att en särskild godstransportdelegation bör inrättas. En uppgift för denna bör vara att utveckla ett trafikslagsövergripande synsätt med syftet att effektivisera godstransportsystemet och göra det säkert och ekologiskt hållbart.

De förslag till stamnätsplan och nationell väghållningsplan för perioden 1998–2007 som Banverket respektive Vägverket presenterat bereds för närvarande i Regeringskansliet, och regeringen kommer att fatta be-

slut om planerna inom de närmaste veckorna. Jag kan inte föregripa den proceduren, men vill ändå kommentera trafiksituationen i norra Bohuslän.

Det är väl känt att vägtrafiken genom Bohuslän är intensiv i synnerhet under sommarmånaderna, då turister strömmar till och från rekreationsområdena i det svenska kustbandet och i Norge. På väg E 6 är andelen tung trafik större än normalt för en Europaväg. E 6:an mellan Uddevalla och Svinesund uppvisar samtidigt stora brister vad gäller säkerhet och framkomlighet. På vissa sträckor inträffar flera gånger per år svåra, oacceptabla olyckor, i vilka människor dödas eller skadas allvarligt. För att förverkliga nollvisionen i den här regionen är ett av flera nödvändiga medel att förbättra infrastrukturen – i det här fallet att bygga om Europavägen.

Riksdagen har tidigare beslutat om målstandarden 13 meter eller motsvarande för väg E 6 norr om Uddevalla. I den nya nationella väghållningsplanen har målstandarden fyrfältsväg föreslagits. Enligt Vägverket visar tyvärr erfarenheterna att säkerheten på de hårt trafikerade 13-metersvägarna är otillfredsställande, och att svåra omkörnings- och mötesolyckor ofta inträffar på dem. Studier pågår därför av nya typsektioner. Den föreslagna fyrfältsvägen kan smidigare inpassas i landskapet, eftersom körriktningarna kommer att separeras och siktsträckorna därmed kan göras kortare än på 13-metersvägen. Samtidigt är fyrfältssektionen betydligt mindre utrymmeskrävande än motorvägen, vilket är en fördel i den svårbyggda bohuslänska topografin.

Vad gäller järnvägens infrastruktur har regeringen tidigare betonat Norge/Vänernbanans betydelse för den nationella och internationella tågtrafiken. Banans enkelspår är i dag mycket hårt belastat av såväl person- som godståg. Dubbelspårutbyggnad, signalanpassning och plankorsningsåtgärder längs flera delsträckor inryms i den nu föreslagna stomnätsplanen. Satsningarna kommer på sikt att förkorta restiden mellan Göteborg och Oslo till mindre än tre timmar och möjliggöra en väsentligt utökad trafik med både person- och godståg.

På Bohusbanan, som är en länsjärnväg mellan Göteborg och Strömstad/Lysekil, förekommer redan i dag en omfattande regional tågtrafik. Den mesta persontrafiken sker mellan Göteborg och Uddevalla, medan godstrafiken är koncentrerad till och från Stenungsund, Uddevalla, Munkedal och Lysekil. Under senare år har genomgripande standardhöjningar utförts på de södra delarna av Bohusbanan, och enligt den fastställda länsplanen för regional transportinfrastruktur kommer upprustningsprogrammet att fullföljas under planperioden. Insatser i form av markförstärkningar, bro- och rälsbyten m.m. kommer då att göras längs delsträckor även norr om Uddevalla. Såväl bansatsningar som trafiksanering sker i enlighet med regionala prioriteringar.

Avslutningsvis vill jag framhålla att regeringens sammantagna bedömning är att vidtagna, föreslagna och planerade åtgärder i Sverige och inom EU – så som jag redogjort för här och som de beskrivs i den transportpolitiska propositionen – kommer att leda till att flertalet av etappmålen för god miljö kan uppnås. När det gäller bl.a. intrång i natur- och kulturlandskap krävs dock en fortsatt utveckling av strategiska miljöbedömningar i tidiga planeringsskeden och ett förfinat MKB-arbete i pro-

Prot. 1997/98:105

11 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

jekteringsskedena för att balansera konflikter mellan infrastrukturutbyggnad och landskapets förutsättningar.

Anf. 44 PER LAGER (mp):

Fru talman! Jag får tacka kommunikationsministern för svaret. Föresatserna är väldigt goda, men slutsatserna är såvitt jag förstår inkonsekventa. Jag har också tittat noga på den transportpolitiska propositionen. I svaret har kommunikationsministern just nämnt de tunga viktiga skälen, nämligen att transportsystemet måste bygga på förnybara energiresurser och att det inte skall ge upphov till negativa miljökonsekvenser lokalt, regionalt och globalt. Det är en självklarhet att det skall vara uthålligt och miljöanpassat. Det är jättefina föresatser. Det är så man skall göra om man totalt skall förändra den negativa transportpolitikutveckling vi har, menar jag.

Samtidigt säger ministern i svaret att vägtrafik och järnvägstrafik kommer att behövas under lång tid framöver. Jag håller med om det. Men regeringen kan ju politiskt och ekonomiskt styra hur man vill ha det. Det gäller bränsle och hur man skall transportera vilket gods eller vilka personer. Därför är det så oerhört viktigt att man vågar göra denna styrning.

I just Bohuslän tål landskapet inte mer utsläpp. Trots detta fortsätter Vägverket att planera utbyggnaden. Trots att lokalbefolkningen och naturskyddsorganisationer har protesterat rullar man bara på med sin planering. Man negligerar helt enkelt effekterna på miljön.

Jag vill hänvisa till de etappmål som anges i den transportpolitiska propositionen, där regeringen tar upp just koldioxid, kväveoxider, svavlet, de flyktiga organiska ämnena osv. Man säger också att etappmålet om trafikbuller ligger fast. Sedan har man mål som man tycker bör utvecklas. Det gäller hälsoeffekterna, kretsloppsanpassningen, inverkan på natur, kultur och bebyggelsemiljön och den biologiska mångfalden.

Jag menar att den politik som just nu bedrivs, dvs. att man förhåller sig passiv, innebär en mycket farlig utveckling.

Jag ställde en fråga till kommunikationsministern i september angående utbyggnadsplanerna. Ministern svarade då att man skulle fatta beslut om medlen till utbyggnaden efter jul. Problemet här är att man hade en 13-metersmålstandard. Det skulle kosta 2 miljarder. Det var riksdagsbeslutet. Sunningesundsleden, som är en etapp, kostar 1,6 miljarder. Resten beräknas till ungefär 4,4 miljarder. Man är uppe i 6 miljarder – från 2 miljarder upp till 6 – och det var detta som föranledde mig att särskilt fråga kommunikationsministern hur man i herrans namns får pengar till detta. Det är en uppräkningsfaktor 3. Jag förstår det inte.

Då svarade kommunikationsministern att man skulle komma med svar på detta efter jul. Jag har inte sett något svar på detta. I interpellationssvaret säger kommunikationsministern att ärendet håller på att beredas i regeringen.

Anf. 45 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Min bestämda uppfattning är att ett långsiktigt hållbart transportsystem förutsätter att man utformar transportsystemet med en mängd olika åtgärder. Det finns inte *en* lösning på alla de problem som behöver lösas. Ta t.ex. energiåtgången för transporterna. Vi behöver få

fram andra drivmedel. Vi har ett särskilt program för att biodrivmedel skall introduceras så snabbt som möjligt. Men det räcker inte. Vi måste också – och det gör vi – ställa krav på fordonsindustrin så att man tar fram effektivare motorer, dvs. fler kilometer per liter soppa, oavsett vilken soppa det är. Vi föreslår, och hoppas att riksdagen kommer att anta det, en godstransportdelegation. En sådan skulle inte minst få i uppdrag att utarbeta effektivare godstransporter, vilket t.ex. handlar om att köra de kortaste vägarna, att ha de bästa transportmedlen för respektive godsslag och att köra med fulla lastbärare. Oavsett om man kör med tåg eller bil är det nämligen oerhört väsentligt att man lastar fullt.

Det räcker alltså inte med att vidta bara en åtgärd. Vi har i propositionen också ett annat förslag på hur järnvägens konkurrenskraft kan stärkas. Det handlar om att sänka banavgifterna, så att järnvägens konkurrensmöjligheter och konkurrensen gentemot biltrafiken ökar.

Vad gäller E 6:an i norra Bohuslän har riksdagen beslutat om en standard på 13 meter eller motsvarande. På en sådan mycket hårt belastad väg som E 6:an utgör, med ungefär dubbelt så stor andel godstransporter som personbilar, är olycksriskerna väldigt stora. Vi har också statistik på att det har förekommit väldigt många svåra olyckor på den här vägen. Därför måste också säkerhetsmålet tas i beaktande. Vad gör man då? Att bygga en motorväg som tar ungefär 35 meter i utrymme på bredden är naturligtvis en möjlighet, men jag tycker inte att det är någon särskilt bra möjlighet. Den variant som Vägverket nu förbereder, det som kallas för en fyrfältsväg, kan inpassas i landskapet på ett bra sätt, och den kan också vara trafiksäker på ett helt annat sätt än vad 13-metersvägen skulle vara i den här typen av terräng.

Det är dyrt att bygga vägar och järnvägar just i den typ av natur som finns i Bohuslän. Det är vi alla väl medvetna om. Det är mycket billigare att bygga motorväg genom Småland. Det har man också ägnat sig åt under flera planeringsperioder, medan man har undvikit att göra något i de svåra områden som Bohuslän utgör. Nu gör vi ändå det. Vi gör det på ett så miljövänligt sätt som är möjligt, och vi tar också ansvar för säkerheten och för den tillgänglighet som behövs för trafiken. Vi klarar inte av att föra över all trafik genom Bohuslän till järnvägen, hur gärna vi än skulle vilja. Vi måste också där ha en trafiksäker väg.

Anf. 46 PER LAGER (mp):

Fru talman! Jag menar att kommunikationsministern och regeringen inte tar det miljöpolitiska ansvaret när det gäller transporterna genom Bohuslän. Man kan mycket väl prata om olycksstatistik och säga att vi lika gärna kan ha motorvägar överallt, så att risken är liten att vi skall köra på varandra. Det är inte det som det här handlar om, utan det handlar om att lägga över de tunga godstransporterna på järnväg.

Jag som bor där nere ser dagligen hur trafiken med långtradare ökar. De långtradarna går framför allt till och från Norge genom hela Bohuslän. Att då bygga ut den här vägen innebär att man bäddar för ytterligare trafik. Det är precis vad man gör. Bygger man en stor väg kommer det inte att köra färre bilar på den, utan tvärtom, och det går inte ihop med de miljöpolitiska målen. Det håller inte. Regeringen måste därför sätta ned foten och bestämma sig för att för miljöns skull ändra transportsystemet.

Jag påstår att Vägverket arbetar under tiden som regering och riksdag funderar över ett beslut om den nya väghållningsplanen. Naturskyddsföreningen har i fråga om sträckan Gläborg–Rabbalshede överklagat beslutet. Regeringen fattade ett beslut i juni 1997, och detta har sedan överklagats hos Regeringsrätten. Vad händer under tiden, när lokalbefolkningen och Naturskyddsföreningen har överklagat? Det händer ingenting. Vägverket spränger som aldrig förr just för den här sträckan, och man gör det företrädesvis om nätterna.

Jag ställer mig frågan: Är det så här det skall gå till? Vi har i färskt minne Dennisleden och vad som hände med den. Är det verkligen riktigt att Vägverket under tiden som en överklagan ligger arbetar vidare med projektet?

Jag har också några andra små funderingar kring det här. Den här stora vägen klyver hela Bohuslän och påverkar förstås faunan och florán. Man har i samband med andra vägar i vårt område talat om de s.k. ekodukter som skall hjälpa de små grodorna att ta sig över vägen. Det hela är nästan lustigt. Sådana här tunnlar, som skall se till att spridningskorridorerna fungerar, fungerar givetvis inte, eftersom rovdjuren sitter och väntar på andra sidan tunneln. Tanken kanske är god, men det fungerar inte. Att man klyver ett landskap så kraftigt som man gör med en väg som är 18 ½ meter bred innebär att man skär av de vandringsvägar som djuren har. Jag undrar vem som tar ansvar för det. Vi behöver långsiktigt riktiga transportsätt, och det här är inte långsiktigt. Detta är ett kortsiktigt projekt.

Tyvärr verkar det som om man på Vägverket får jobba hur man vill. Jag skulle önska litet mer kraft från regeringen just vad gäller en miljöriktig styrning. Regeringen borde också på ett annat sätt än man gör hålla tummen på Vägverket. Det tycks ju som att de här utbyggnadsplanerna kan bekostas under tiden som överklagan ligger. Hur får Vägverket medel till det pågående arbetet, om nu inte regeringen eller riksdagen har fattat beslut om de här pengarna?

Anf. 47 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Riksdagen har fattat beslut om ramarna för vägutbyggnaden. I det riksdagsbeslutet är den enda del på det nationella stamnätet som är utpekad E 6 genom Bohuslän. Den frågan skall lösas. I övrigt är det fråga om principer och målformuleringar, men just i fråga om Bohuslän har riksdagen faktiskt pekat ut den delen. Den ramdiskussionen är riksdagen alltså väl inne i.

Vad gäller det intrång som vägar och järnvägar gör är det naturligtvis fråga om en genuin intressekonflikt. Det kommer vi inte ifrån. Vi måste erkänna att landskapet, kulturlandskapet eller naturlandskapet, förändras när man bygger vägar och järnvägar. Så har det alltid varit. Därför skall man vara så varsam som möjligt när man genomför de här förändringarna i samband med att man bygger infrastruktur.

En sak är ändå viktig att komma ihåg, nämligen att med den moderna vägbyggnadsteknik som vi kan använda och också använder i dag kan intrången när det byggs vägar faktiskt bli mindre än då det byggs järnvägar. Problemet med järnvägen är att den är betydligt stelare och svårare att anpassa till terrängen. För att järnvägen skall kunna fungera, för att tågen skall kunna gå, måste det nämligen vara ganska rakt och ganska

litet backar. Man kan anpassa vägtrafiken på ett annorlunda sätt till terrängen, vilket man har nytta av i just den bohuslänska terrängen.

Vi har alltså ett transportbehov mellan Oslo och Göteborg som vi inte kommer undan, och detta måste lösas. Vi satsar ordentligt med resurser på Norge–Vänernlänken, men vi behöver också lösa vägtrafikens problem. Jag menar att vi gör det på ett ansvarsfullt sätt.

Anf. 48 PER LAGER (mp):

Fru talman! Jag menar att det inte är ansvarsfullt, just därför att det inte är långsiktigt utan kortsiktigt.

Vi skulle kunna ta de exempel som kommunikationsministern nämnde. Eftersom jag bor där nere känner jag väl till vägen och vet precis var olyckorna sker. När det gäller just den krokiga vägsträcka som är olycksdrabbad är det klart, precis på samma sätt som i fråga om en järnväg, att man skall rätta ut den. Det är ju så det går till.

Det här med Norge–Vänerbanan är lustigt. Vi har alltså Bohusbanan som går upp till Strömstad. Det saknas 25 km för att knyta ihop den från Skee till Halden. Då skulle man få en sträcka som knyter an till den norska järnvägen in till Oslo. Det är rätt märkligt att man negligerar detta och inte bryr sig om det.

Varför gör man inte Bohusbanan till stomjärnväg? Det skulle jag också vilja ha svar på. I dag har Bohusbanan tre huvudmän: Banverket står för upprustningen, Bohustrafiken, dvs. Bohuskommunerna tillsammans, står för uppbyggnad och persontransporter och SJ står för gods-transporterna. Man kan undra om det är särskilt effektivt att ha det på det här viset. Detta kan kommunikationsministern kanske inte göra så mycket åt, men det som är allvarligt för mig – förutom detta intrång och det felaktiga långsiktiga beslut som man låter löpa hela tiden – är att de här 6 miljarderna läggs på någonting som inte är ekologiskt hållbart. Det håller ju kommunikationsministern med om i sitt svar.

Sedan måste jag säga något om vad som händer när man överklagar ett sådant här beslut till Regeringsrätten. Regeringsrätten svarar mig i dag, när det gäller behandlingen av den här frågan, att man på grund av Barsebäcksfrågan inte kommer att fatta något beslut förrän efter nästa årsskifte. Herregud! Skall lokalbefolkningen behöva vänta så länge, och vad kommer att ha hänt innan dess?

Anf. 49 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Det är inte min uppgift att recensera eller ha synpunkter på hur Regeringsrätten arbetar. Det sköter den myndigheten om själv.

När det gäller Bohusbanan vill jag ändå säga att den diskussionen har ju förts. Det är alldeles riktigt att det inte fattas en så hemskt lång bit för att binda ihop banorna. Man diskuterade också ganska ordentligt om man skulle satsa på Bohusbanan i stället för på Nordlänken, dvs. Norge–Vänerbanan. Detta hade dock blivit väldigt mycket dyrare. I det läget hade man varit tvungen att i princip bygga om hela Bohusbanan. Den är ju – det vet vi båda som har åkt den – väldigt krokig. Den tillåter inte de här tunga godsmängderna på 25 ton och är dessutom så pass krokig att ett godståg inte kan hålla den fart som är acceptabel för att det skall fungera med nuvarande godstågsstandard.

I dag används Bohusbanan till den regionala trafiken och fungerar bra till det utan ombyggnad, något som också skulle innebära mycket stora ingrepp i den besvärliga bohuslänska terrängen. Som jag sade tidigare: Att räta ut en järnväg är ingenting som man gör smidigt i naturen. Det är ganska stelt.

Det beslut som riksdagen fattade då man tog ställning för Nordlänken vad det gäller Intercitytrafiken, de internationella tågen och den tunga godstrafiken är ett beslut som jag tycker var klokt och riktigt. Därför satsas det också ordentligt med pengar på Nordlänken i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 1997/98:291 om beskattningen av skadestånd på grund av sexuella trakasserier

Anf. 50 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Lennart Rohdin har frågat mig vad regeringen avser att göra för att se till att skadestånd vid sexuella trakasserier på arbetsplatsen inte betraktas som inkomst av tjänst och därmed beskattas.

Ideella skadestånd som saknar samband med skattepliktig verksamhet är normalt skattefria. Om skadeståndet har sin grund i ett anställningsförhållande är det däremot enligt rådande praxis normalt skattepliktig intäkt av tjänst. Enligt flera bestämmelser inom arbetsrättens område skall en arbetsgivare betala skadestånd till en arbetstagare om arbetsgivaren har åsidosatt vissa av sina lagliga skyldigheter. Skadeståndet kan avse ersättning för ekonomisk skada och ersättning för den kränkning som lagbrottet innebär. Båda dessa slag av skadestånd till arbetstagaren är normalt skattepliktig intäkt av tjänst för denne.

När det gäller sexuella trakasserier har riksdagen nyligen beslutat om att i jämställdhetslagen (1991:433) föra in en skadeståndssanktionerad skyldighet för en arbetsgivare att vidta utredningsåtgärder och andra åtgärder vid ett påstående om att sådana trakasserier förekommer på arbetsplatsen. Om arbetsgivaren inte fullgör dessa skyldigheter skall arbetsgivaren betala skadestånd till arbetstagaren för den kränkning som underlåtenheten innebär.

Enligt min mening fungerar nuvarande praxis i fråga om beskattning av skadestånd som har sin grund i anställningsförhållanden väl. Det finns inte heller någon anledning att från beskattningssynpunkt särbehandla skadestånd som betalas ut på grund av sexuella trakasserier på arbetsplatsen. Det är därför inte aktuellt att vidta några åtgärder som syftar till att ändra nuvarande beskattning av skadestånd som har sin grund i anställningsförhållanden.

Anf. 51 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! När statsråd avlämnar sina svar här i kammaren är det såvitt jag förstår praxis att dessa skall uttrycka hela regeringens syn på frågan. Jag utgår naturligtvis från att det är så även här, men jag ställer mig ändå frågan om regeringens jämställdhetsminister verkligen har granskat detta. Det är i alla fall statsrådet Messing som har lagt fram en

proposition, som vi behandlar här i riksdagen om ett par veckor, om kvinnofrid, där bl.a. frågan om sexuella trakasserier tas upp. Jag trodde att regeringens avsikt inte bara var att klämma åt dem som gjorde sig skyldiga till sexuella trakasserier utan också att öka stödet till dem som drabbades av sexuella trakasserier. Nu har statsrådet enligt praxis möjlighet att återkomma med det verkliga innehållet i nästa replik. Jag avvaktar alltså.

Nu är det här ett enskilt fall, och sådana skall vi normalt sett inte diskutera här i kammaren. Jag har dock förstått att myndigheterna ser det som prejudikatbildande. Det handlar alltså om en kvinna som utsatts för sexuella trakasserier av en chef i det företag där hon var anställd. Hon erhöll ca 300 000 kr i skadestånd, vilket är ganska mycket – man får förmoda att det rörde sig om rätt allvarliga trakasserier. Det här skedde genom en uppgörelse, ett avtal, inte genom att det fördes till fällande dom i domstol.

Så långt allt väl, höll jag på att säga – det är det naturligtvis inte alls, men det är åtminstone rätt hanterat. Men sedan tvingas kvinnan att betala 200 000 kr i skatt. Myndigheterna konstaterar: Om någon blir slagen av arbetsgivaren och får skadestånd är det skattefritt – det är Riksskatteverket som har sagt detta – men i det här fallet har ersättningen sin grund i hennes anställningsförhållande och är att betrakta som skattepliktig inkomst av tjänst.

Man kan fråga sig vad som är sunt förnuft, men är det rimligt att skadestånd som erhålls genom avtal, t.ex. genom facklig medverkan, skall behandlas sämre än efter fällande dom i en domstol? Skall människor därför uppmanas att alltid driva sina saker i domstol och inte göra upp avtalsvägen, exempelvis med medverkan av facket? Är det samhällsekonomiskt riktigt? Och, med hänsyn till vad vi skall diskutera om ett par veckor, är det rimligt att kvinnor med anställning skall ha sämre skydd och stöd när de utsätts för sexuella trakasserier än kvinnor som inte har anställning?

Min sista fråga: Anser statsrådet och regeringen att sexuella trakasserier är en förmån i tjänsten som skall behandlas som en sådan och inte tvärtom?

Anf. 52 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag är säker på att jag och Lennart Rohdin delar samma upprördhet över sexuella trakasserier. Jag är säker på att jag och Lennart Rohdin också delar samma spontana förvåning och upprördhet när vi ser denna typ av myndighetsutslag. Men att gå från det till att göra som Lennart Rohdin, välja att bortse från att inkomstskattelagstiftningen inte är gjord för att förhindra viss typ av beteende utan har en konsekvens som utgår från andra delar, är att göra det för enkelt för sig.

Det handlar här inte om huruvida domstolen har beslutat eller inte. Det handlar om en mängd olika typer av skadestånd som har sin upprinnelse i anställningsförhållandet. Har skadeståndet sin grund i ett anställningsförhållande, dvs. betalas skadeståndet ut som ett resultat av att arbetsgivaren åsidosatt någon skyldighet som följer av anställningsförhållandet, är skadeståndet skattepliktig inkomst av tjänst. Det är den praxis som har utvecklats. Det är alltså inte särskilt riktat mot sexuella trakasse-

**Fel! Okänt
växelargument.**

rier. Det handlar om alla typer av skadestånd som har sin grund i anställningsförhållandet.

Allmänt skadestånd har bedömts som skattefritt i ett fall av könsdiskriminering enligt jämställdhetslagen. Det bestod av att en kommun anställde en manlig sökande trots att en kvinnlig sökande hade haft bättre sakliga förutsättningar för tjänsten. Skälet för skattefriheten var då att mottagaren, dvs. kvinnan, saknade anställning hos den som betalade ut skadeståndet. Det skadeståndet dömdes ut av domstol.

Det kan i förstone verka som en orimlig princip. Vi delar ju den upprördhet som finns över alla former av trakasserier. Men tittar vi närmare på hur vi skulle göra om vi använde inkomstskattelagstiftningen som en del i kampen mot trakasserier, skulle vi upptäcka att det kunde bli ett ganska komplicerat system. Det blir svåra gränsdragningsproblem i tillämpningen. Det skulle bli nödvändigt för skattemyndigheten att närmare granska vilka slag av skador som skadeståndet avser att täcka och bedöma om skadeståndets storlek är rimligt och befogat från skadeståndsrättslig synpunkt, vilket ju kan vara en mycket grannliga uppgift.

Det öppnar möjligheterna för mindre nogräknade arbetsgivare att använda sig av den här typen av ersättningar inte enbart då det handlar om sexuella trakasserier utan vid många andra typer av brott mot anställningslagstiftningen.

Det är viktigt att skadestånd som har sin grund i anställningsförhållanden är skattepliktigt enligt de riktlinjer som har dragits upp i praxis. Att göra undantag i endast ett fall, som vi delar en upprördhet över, skapar inget särskilt bra system enligt inkomstskatterättslig princip.

Kampen mot sexuella trakasserier förs på många fronter. Jag tycker inte att inkomstskattelagstiftningen är den bästa fronten för att föra den kampen.

Anf. 53 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Nu kom litet mer innehåll, som jag förväntade mig. Men jag förstår ändå inte skatteministerns och regeringens resonemang.

Att vi är överens i vår upprördhet utgår jag från, det tror jag alldeles säkert att vi är. Men då måste man göra någonting. I det här fallet kan man naturligtvis hela tiden argumentera med att det här har sin grund i hennes anställningsförhållande. Men en kvinna som inte är anställd, som trakasseras sexuellt av en person som hon inte har något anställningsförhållande till, skulle inte bli behandlad på samma sätt. Då är frågan: Är det skattelagstiftningens syn på förmåner av anställning som skall styra i det här fallet, eller är det den övriga lagstiftningens syn på sexuella trakasserier som skall styra? Jag tycker att det är självklart att det bör vara det senare.

Om skatteministern hade sagt att man inte hade uppmärksammat detta tidigare, att det här fallet är prejudikatbildande, att det här kanske är ett förbiseende, där ansvaret delas mellan regering och riksdag, hade jag funnit det som ett rimligt svar. Jag hade då naturligtvis sett fram emot att det skulle komma något ytterligare framöver som tar hänsyn till den här situationen. Men uppenbarligen anser inte statsrådet och regeringen att man behöver göra någonting vidare.

Kvinnofridspropositionen kan man ha många synpunkter på. Den innehåller inte så värst många konkreta förslag, men man försöker bl.a.

skärpa lagstiftningen när det gäller sexuella trakasserier, inte minst på arbetsplatser. Men det vi nu diskuterar är någonting som jag inte har kunnat se att man har varit medveten om eller har tagit i beaktande.

Dessutom tycker jag att det är litet konstigt att jämföra diskriminering vid anställning med sexuella trakasserier. Sexuella trakasserier har inte i grunden någonting med anställning att göra. Det kan naturligtvis förekomma även i anställningsförhållanden, men bör behandlas på samma sätt.

Jag konstaterar att kvinnofridspropositionen innehåller mycket retorik. Ibland skulle man nästan kunna säga att könskrigsretoriken döljer det faktum att de förslag man lägger fram huvudsakligen syftar till att straffa och komma åt förövaren. Där finns egentligen mycket litet när det gäller att skydda och stödja offren, som huvudsakligen är kvinnor.

Anf. 54 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag och hela regeringen delar Lennart Rohdins engagemang när det gäller sexuella trakasserier. Kampen mot detta är en mycket viktig gemensam uppgift för hela samhället.

Det Lennart Rohdin säger är att också inkomstskattelagstiftningen skall användas i kampen mot sexuella trakasserier. Jag som ansvarig för ett skattesystem tycker inte att det är särskilt lämpligt att använda just inkomstskattelagstiftningen i detta sammanhang.

Att göra ett undantag i beskattningen för skadestånd som en arbetsgivare har betalat för att han har underlåtit att agera vid sexuella trakasserier på arbetsplatsen skulle innebära att skattelagstiftningen används för att värdera olika skadors svårighetsgrad. Inkomstbeskattningen bör ledas efter andra principer. Det är min enkla poäng.

Det är naturligtvis enkelt för Lennart Rohdin att använda detta som exempel på att man inte skulle göra någonting när det gäller sexuella trakasserier. Det är oerhört frestande att använda detta. Men det är inte en rimlig utgångspunkt att inkomstskattelagstiftningen skall vara ett vapen i kampen mot sexuella trakasserier. Det finns andra vapen vi skall använda oss av och skärpa. Den kampen ställer jag till fullo upp på.

Anf. 55 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Min enkla synpunkt är att skattepolitiken inte skall användas till att göra skillnad mellan kvinnor som har anställning och kvinnor som inte har anställning när det gäller hur samhället behandlar dem när de har utsatts för sexuella trakasserier. Det skall gälla även på skattepolitikens område.

Jag tror, eftersom jag har läst kvinnofridspropositionen och de ideologiska resonemangen där, att jämställdhetsministern i ett sådant här sammanhang skulle konstatera att den här konflikten är ett uttryck för att skattepolitiken hittills har formats huvudsakligen av manliga strukturer och därför kanske bortser från de här sakerna. De resonemang som regeringen för i den propositionen ger anledning att också se över hur skattelagstiftningen hanterar de här sakerna.

Jag är inte särskilt hoppfull. Vi får väl se om det är den här regeringen eller en ny regering som kommer att ta tag i de här problemen och göra någonting åt stödet för de kvinnor som utsatts för sexuella trakasserier.

Anf. 56 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Kampen mot sexuella trakasserier är en mycket viktig politisk fråga. Frågan i den här diskussionen gäller inte, som Lennart Rohdin hela tiden försöker påskina, om det finns mer eller mindre engagemang i kampen mot sexuella trakasserier. Det handlar om ifall man skall göra som Lennart Rohdin säger, använda inkomstskattelagstiftningen. Vi skall peka ut en kränkning och säga att denna kränkning skall behandlas annorlunda än andra typer av kränkningar ur inkomstskattelagstiftningens synpunkt. Jag tycker inte att det är en särskilt lämplig åtgärd, när vi ser det ur skatteperspektiv.

Självklart är kampen mot sexuella trakasserier en mycket viktig kamp, och vi skall använda många redskap. Men Lennart Rohdin gör det mycket enkelt för sig när han säger att inom inkomstskattelagstiftningen skall vi välja ut en kränkning och säga att den skall behandlas annorlunda än den praxis som gäller hela den här typen av problematik.

Normal praxis i Sverige är att skadestånd som grundas på anställningsförhållandet är skattepliktigt. Det gäller många olika typer av skadestånd. Det gäller också om skadeståndet har förhandlats fram eller har beslutats av domstol. Det är en rimlig ordning – trots att det i det här fallet spontant inte känns riktigt och bra. Från principiell utgångspunkt finner jag att det är en rimlig ordning.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 1997/98:287 om dubbelt medborgarskap

Anf. 57 Statsrådet LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Peter Weibull Bernström har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att i ökad omfattning medge utflyttade svenskar dubbelt medborgarskap och möjliggöra för barn med en svensk förälder, bosatt utomlands och fött före den 1 juli 1979, att söka svenskt medborgarskap. Peter Weibull Bernström har även fråga mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att öka informationen till utflyttade svenska medborgare om lagstiftningen på området.

Den svenska medborgarskapslagstiftningen bygger, i likhet med vad som är fallet i de flesta andra europeiska länder, på den s.k. härstamningsprincipen. Denna innebär att föräldrarnas medborgarskap är bestämmande för ett barns medborgarskap, oavsett var barnet föds. En annan viktig princip som varit grundläggande sedan lång tid tillbaka är strävan att undvika dubbelt medborgarskap. Sistnämnda princip är inte något unikt för Sverige.

År 1963 antog Europarådet en konvention om begränsning av fall av flerfaldiga medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap. I konventionen föreskrivs att en vuxen medborgare i någon av konventionsstaterna, som frivilligt förvärvar medborgarskap i en annan konventionsstat, skall förlora sitt tidigare medborgarskap. Konventionen, vars syfte är att väsentligt reducera antalet fall av dubbla medborgarskap, har ratificerats av 13 av Europarådets medlemsländer.

Det är mot denna bakgrund man bör se de svenska reglerna om förvärv och förlust av medborgarskap. Av medborgarskapslagen framgår bl.a., i linje med våra internationella åtaganden, att en svensk medborgare förlorar sitt medborgarskap om personen frivilligt blir medborgare i ett annat land efter ansökan eller genom anställning i den främmande staten. Motsvarande bestämmelser finns i ett flertal andra länders lagstiftning, även i länder som inte har ratificerat 1963 års konvention.

Principen om att undvika dubbelt medborgarskap har emellertid inte upprätthållits konsekvent, så inte heller i Sverige. Ett exempel är den lagändring som skedde år 1979, enligt vilken barn i ökad utsträckning även får moderns svenska medborgarskap, trots att fadern är medborgare i ett annat land. Enligt övergångsbestämmelserna tillämpades bestämmelsen även på barn födda före den 1 juli 1979 under en övergångstid på tre år. Dubbla medborgarskap har även kommit att accepteras i allt större utsträckning i ärenden om svenskt medborgarskap. Det hänger bl.a. samman med den stora flyktinginvandring som vi har haft under senare år. Det är självfallet inte rimligt att politiska flyktingar skall behöva kontakta representanter för regimen i hemlandet för att begära befrielse från medborgarskapet.

Frågan om dubbelt medborgarskap är av komplex natur. Att generellt medge utflyttade svenskar att behålla sitt svenska medborgarskap vid förvärv av ett annat lands medborgarskap skulle innebära ett brott mot våra internationella förpliktelser. Det skulle också rimligen innebära att Sverige får acceptera att motsvarande rätt tillkommer utländska medborgare i samma situation i Sverige. En reform i denna riktning skulle kräva grannliga överväganden i samråd med andra länder. Regeringen anser inte att det för närvarande finns underlag för att ta ett sådant steg. Några planer i sådan riktning finns inte heller hos något av våra nordiska grannländer. Den nuvarande medborgarskapslagstiftningen bygger ju som bekant på ett nordiskt samarbete.

Som Peter Weibull Bernström säkert vet tillsatte regeringen i januari 1997 en parlamentarisk kommitté, i vilken företrädare för samtliga riksdagspartier ingår. Kommittén skall göra en allmän översyn av lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap och därvid särskilt utreda vissa speciella frågeställningar. I direktiven till kommittén (dir. 1997:5) har regeringen uttalat att dubbelt medborgarskap även fortsättningsvis i princip bör undvikas, men att det kan tänkas att det finns ytterligare situationer där dubbelt medborgarskap bör accepteras. I detta ligger en möjlighet att ta upp olika förhållanden som berör utlandssvenskarna. Kommittén skall slutföra sitt arbete i september 1998, och jag vill självfallet inte föregripa dess arbete.

När det gäller informationen till utflyttade svenskar om innebörden av den svenska lagstiftningen på området, är min uppfattning att utlandsmyndigheterna vidtar goda informationsinsatser, men det krävs naturligtvis en kontakt med myndigheten för att få information. Om det skulle framkomma mer konkret kritik i detta avseende måste vi dock självfallet vara beredda att diskutera förbättringar.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 58 PETER WEIBULL BERNSTRÖM (m):

Fru talman! Jag får tacka statsrådet för svaret. Jag blev inte mycket klokare av det. Det är en faktauppräknings som redan finns i min interpellation.

Jag har bl.a. frågat statsrådet om möjligheterna att i ökad omfattning medge utflyttade svenskar dubbelt medborgarskap, men får till svar att det skulle vara ett brott mot våra internationella förpliktelser att generellt medge dubbelt medborgarskap. Därefter slår statsrådet fast att det skulle kräva grannliga samordning med andra länder, men att det inte finns skäl till någon sådan.

Det gläder mig att statsrådet erkänner att lagstiftningen är inkonsekvent på flera punkter. Det gäller t.ex. barn födda efter den 1 juli 1979 av en svensk moder i förhållande till dem födda före detta datum. Statsrådet erkänner dessutom att dubbla medborgarskap har kommit att accepteras i allt större omfattning i samband med flyktinginvandringen. Samtidigt lutar sig statsrådet Engqvist mot Europarådskonventionen från 1963 och ger intrycket av att den är globalt allmängiltig. Det är den nu inte.

Dels saknar många länder regler mot dubbelt medborgarskap, dels tillämpas Europarådskonventionen mer eller mindre rigoröst och generöst i länderna som har ratificerat den. Sverige hör till de länder som är väldigt noga men som ändå tillåter sig undantag för barn födda efter 1979 och flyktingar. Vissa länder utnyttjade i samband med ratificeringen möjligheten att förbehålla sig rätten att låta egna medborgare behålla sitt medborgarskap i ansökan om att få bli annat lands medborgare. Bl.a. Tyskland och Österrike gjorde så.

Många länder har en generösare inställning än Sverige till möjligheten till att ha flera medborgarskap. I andra länder, t.ex. Australien, både krävs och erbjuds medborgarskap för att få offentliga tjänster, utan krav på att därmed avsluta tidigare medborgarskap. Svenskar måste då avstå dessa arbeten om de inte samtidigt är beredda att överge sitt svenska medborgarskap – på grund av svensk lag, inte australisk.

Vi ser nu att det är svårt att konsekvent hålla på en konvention som härrör sig från 1963 efter den oerhörda internationalisering som skett sedan dess. Jag tänker på EU, på hur många som arbetar och bildar familj utomlands, inte minst svenskar. Det är då naturligt för mig att Sverige i sin egen lagstiftning och inom ramen för det arbete som pågår inom Europarådet för att få fram en ny konvention om dubbla medborgarskap arbetar för en mer generös inställning till möjligheten att inneha dubbla medborgarskap.

Statsrådet konstaterar att det inte finns anledning att se över denna fråga. Är inte regeringen här lika inkonsekvent som själva lagstiftningen på området?

Jag fortsätter med de andra frågorna i mitt nästa inlägg.

Anf. 59 Statsrådet LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Jag är i vissa avseenden alldeles överens med Peter Weibull Bernström, nämligen att det finns skäl att diskutera i vilken mån det skall finnas ytterligare undantag. Detta är den parlamentariska kommitténs uppdrag. Det finns möjlighet att inom de direktiv kommittén har att pröva dessa frågor. Det kommer att innebära att vi kan få en mer ordentlig diskussion när kommittén redovisar sitt betänkande.

Däremot var mitt principiella svar upphängt på det faktum att vi har ratificerat Europakonventionen. Det må vara så att Sverige av tradition följer internationella överenskommelser till punkt och pricka. Vi skall fortsätta att göra det på det här området också. De undantag som kan diskuteras för utlandssvenskar får vi möjlighet att pröva när kommittén presenterar sitt förslag.

Prot. 1997/98:105

11 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 60 PETER WEIBULL BERNSTRÖM (m):

Fru talman! När det gäller min andra fråga till statsrådet, om inte Sverige borde möjliggöra för barn födda före den 1 juli 1979 av svensk moder att söka svenskt medborgarskap, hänvisar statsrådet till den parlamentariska kommitté som nu gör en allmän översyn av lagen. Jag förstår mycket väl att statsrådet inte kan föregripa dess arbete. Men problemet med denna översyn är att den här frågeställningen inte finns, såvitt jag har kunnat finna, med i direktiven. Kommittén har inte fått i uppdrag att titta på just denna fråga, utan utredningen är egentligen inriktad på att lösa problem för människor som flyttar till Sverige, flyktingar och invandrare som vill bli svenskar. Det handlar alltså inte om infödda svenskar som flyttar utomlands och bildar familj, som håller kontakten med Sverige och kanske arbetar för Sverige och som själva, liksom deras barn, kanske vill återvända till Sverige – barn som kanske tillbringar långa tider i Sverige och talar utmärkt svenska och som kanske vill studera och arbeta i Sverige, barn som har syskon födda efter den 1 juli 1979 och som därigenom är diskriminerade visavi sina unga syskon. Jag känner flera sådana här ungdomar som inte kan åka till Sverige och studera här, medan lillebror eller lillasyster kan göra det. Det är hårt för dem.

Här kommer den dåliga informationen in, som jag också berör i min fråga. Det är fråga om föräldrar som inte uppmärksammade övergångsregeln under den tid den gällde och som inte hade någon konkret kontakt med vare sig en ambassad eller ett konsulat under de år som övergångsregeln gällde. Att de inte frågade efter den berodde kanske på att de helt enkelt inte kände till den.

Ett anslag på en ambassad eller en kungörelse i en svensk tidning menar jag inte är tillräckligt för att ge information om så viktiga ting till dem som inte har anledning att uppsöka en ambassad eller dagligen läsa en svensk tidning. Sverige kunde ha använt sig av röstlängden och i samband med valet till riksdagen 1982 ha skickat med information till alla dem som anmält sig till denna inför valet, för de visar ju att de är intresserade av och vill påverka det som händer i Sverige. Man gjorde inte det, och nu menar jag att det är hög tid att vi rättar till denna informationsmiss och ger en förnyad möjlighet till dessa ungdomar att söka svenskt medborgarskap och ser över hur informationen går ut till våra utlandssvenskar.

Det är här ishockeyspelaren Samuelsson kommer in. Han, lika litet som många andra, hade uppenbarligen inte en aning om att han inte längre var svensk medborgare i och med att han hade sökt amerikanskt medborgarskap. För den som inte känner till våra hårda regler kommer det som en kall dusch när han eller hon kanske efter ett antal år, efter utflyttning och erhållande av annat medborgarskap, skall förnya passet och då upptäcker att han eller hon inte varit svensk på flera år utan varit

turist i sitt eget hemland. Han eller hon kanske t.o.m. borde ha sökt uppehållstillstånd för att vistas här en längre tid osv. Det blir nästan absurt.

Statsrådets avslutande rader i svaret inger mig dock en förhoppning, nämligen det han säger om att regeringen skulle vara beredd att diskutera förbättringar om det skulle framkomma konkret kritik. Jag hoppas att denna debatt kunnat bidra något i detta avseende. Jag skulle vilja lämna med ett tips: Skriv gärna in i passet information om att man mister sitt medborgarskap, så länge inte lagstiftningen och tillämpningen är generösare än som det är i dag.

Anf. 61 Statsrådet LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Jag har tolkat direktiven till kommittén så att kommittén har möjligheter att pröva frågorna som gäller dubbelt svenskt medborgarskap också för utlandssvenskarna, dvs. att det inte finns några hinder för kommittén att ta upp de frågor som Peter Weibull Bernström har aktualiserat. Det är ett viktigt påpekande. Läser man direktiven så som jag har läst dem skall det inte finnas några sådana hinder, vilket innebär att vi i anslutning till att kommittén redovisar sitt betänkande förhoppningsvis kan få en utförligare diskussion om de problem som aktualiserats i den här debatten.

När det sedan gäller information delar jag Peter Weibull Bernströms uppfattning om att vi inte kan nöja oss med att informationen inte finns tillgänglig för den som aktivt söker den. Jag vet som tidigare journalist att problemet ofta är att alltför många inte vet vilken information man skall söka efter. Även om det inte ligger inom mitt ansvarsområde att diskutera exakt hur utrikesförvaltningen skall hantera informationen är det en fråga som bör beredas och diskuteras vidare i Regeringskansliet. Det är klart att man måste garantera sig om att viktiga förändringar i vår medborgarskapslagstiftning skall nå alla de svenska medborgare som arbetar utomlands.

Anf. 62 PETER WEIBULL BERNSTRÖM (m):

Fru talman! Jag tycker att det känns som att det finns en möjlighet att rätta till en del här. Jag tror att statsrådet Engqvist och jag kan förenas i en förhoppning om att kommittén tittar även på den här delen så att dessa nästintill absurditeter kan lösas, absurditeter som innebär att barn som både kan tala svenska och vistas mycket i Sverige, som har en djup svensk tradition och som kanske är våra bästa ambassadörer utomlands inte har möjlighet att studera eller arbeta i det som de betraktar som rent av sitt hemland.

Man undrar litet varför vi endast skulle utreda medborgarskapsvillkor för dem som flyttar till Sverige. Jag tycker att det är lika viktigt att vi tar med dem som bor utomlands, för de blir trots allt fler och fler för varje år. Enligt beräkningar finns det nu ungefär 300 000 personer som på eller annat sätt har sitt arbete och sin hemvist utomlands. Jag tror att vi måste ta vara på dessa människor, deras ambitioner och engagemang för Sverige på ett annat sätt än vad vi hittills gjort.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anmälades och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1997/98:KU19 Tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens
tillämpningsområden – barnpornografifrågan m.m.

Finansutskottets betänkanden

1997/98:FiU22 Utländska försäkringsgivare med verksamhet i Sverige

1997/98:FiU23 Ändringar i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypo-
tekskassan

1997/98:FiU24 Förlängd mandattid för huvudmän i sparbank m.m.

Skatteutskottets betänkanden

1997/98:SkU24 Kontrolluppgiftsskyldighet vid options- och terminsaffä-
rer, m.m.

1997/98:SkU25 Beskattning av elpannor och vissa andra punktskattefrå-
gor

Lagutskottets betänkanden

1997/98:LU21 Konsumentpolitiska frågor

1997/98:LU22 Vissa stiftelse- och fastighetsrättsliga frågor

1997/98:LU23 Ett rättsligt skydd för beteckningen Svensk författnings-
samling

Socialutskottets betänkanden

1997/98:SoU19 Ombildning av Handikappinstitutet

1997/98:SoU21 Frysförvaring av befruktade ägg

Kulturutskottets betänkanden

1997/98:KrU14 Framtidsformer – Handlingsprogram för arkitektur,
formgivning och design

1997/98:KrU16 Filmfrågor

14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att följande skriftliga svar på frågor inkommit

den 8 maj

1997/98:685 av *Annika Nordgren* (mp) till jordbruksministern

Djur på cirkus

1997/98:704 av *Dan Ericsson* (kd) till jordbruksministern

Salixodling

den 11 maj

1997/98:682 av *Rose-Marie Frebran* (kd) till statsrådet Pierre Schori
Utlänningslagen

1997/98:692 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Pierre Schori
Avvisningsbeslut

1997/98:693 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Pierre Schori
Kosovo

1997/98:694 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Pierre Schori
Språkanalyser

1997/98:695 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Pierre Schori
Lugnande medel vid avvisning

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 26 maj.

15 § Kammaren åtskildes kl. 13.08.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 9 § anf. 39
(delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om frågestund.....	1
3 § Meddelande om fördröjt svar på interpellation.....	1
4 § Svar på interpellation 1997/98:310 om Tibet	1
Anf. 1 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	1
Anf. 2 RAGNHILD POHANKA (mp)	2
Anf. 3 GULLAN LINDBLAD (m).....	3
Anf. 4 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	4
Anf. 5 RAGNHILD POHANKA (mp)	5
Anf. 6 GULLAN LINDBLAD (m).....	6
Anf. 7 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	6
Anf. 8 RAGNHILD POHANKA (mp)	7
5 § Svar på interpellation 1997/98:313 om OSSE	7
Anf. 9 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	7
Anf. 10 BIRGITTA HAMBRAEUS (c).....	8
Anf. 11 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	10
Anf. 12 BIRGITTA HAMBRAEUS (c).....	10
Anf. 13 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	11
Anf. 14 BIRGITTA HAMBRAEUS (c).....	12
Anf. 15 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	12
6 § Svar på interpellation 1997/98:282 om visering från Algeriet	13
Anf. 16 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	13
Anf. 17 LENNART ROHDIN (fp).....	14
Anf. 18 RAGNHILD POHANKA (mp)	15
Anf. 19 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	15
Anf. 20 LENNART ROHDIN (fp).....	16
Anf. 21 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	17
Anf. 22 LENNART ROHDIN (fp).....	17
7 § Svar på interpellation 1997/98:283 om livsmedelshjälp till Nordkorea.....	18
Anf. 23 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	18
Anf. 24 LENNART ROHDIN (fp).....	19
Anf. 25 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	21
Anf. 26 LENNART ROHDIN (fp).....	21
Anf. 27 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	22
Anf. 28 LENNART ROHDIN (fp).....	22
8 § Svar på interpellation 1997/98:294 om flyktingpolitiken	23
Anf. 29 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	23
Anf. 30 RAGNHILD POHANKA (mp)	24
Anf. 31 ULLA HOFFMANN (v).....	25
Anf. 32 LENNART ROHDIN (fp).....	27
Anf. 33 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	27
Anf. 34 RAGNHILD POHANKA (mp)	28
Anf. 35 ULLA HOFFMANN (v).....	29

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 36 LENNART ROHDIN (fp).....	30
Anf. 37 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	31
Anf. 38 RAGNHILD POHANKA (mp).....	31
9 § Svar på interpellation 1997/98:288 om besiktning av svenskregistrerad bil i utlandet	32
Anf. 39 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	32
Anf. 40 INGVAR ERIKSSON (m)	33
Anf. 41 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	33
Anf. 42 INGVAR ERIKSSON (m)	34
10 § Svar på interpellation 1997/98:302 om transporter genom Bohuslän.....	34
Anf. 43 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	34
Anf. 44 PER LAGER (mp)	36
Anf. 45 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	36
Anf. 46 PER LAGER (mp)	37
Anf. 47 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	38
Anf. 48 PER LAGER (mp)	39
Anf. 49 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	39
11 § Svar på interpellation 1997/98:291 om beskattningen av skadestånd på grund av sexuella trakasserier	40
Anf. 50 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	40
Anf. 51 LENNART ROHDIN (fp).....	40
Anf. 52 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	41
Anf. 53 LENNART ROHDIN (fp).....	42
Anf. 54 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	43
Anf. 55 LENNART ROHDIN (fp).....	43
Anf. 56 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	44
12 § Svar på interpellation 1997/98:287 om dubbelt medborgarskap	44
Anf. 57 Statsrådet LARS ENGQVIST (s).....	44
Anf. 58 PETER WEIBULL BERNSTRÖM (m).....	46
Anf. 59 Statsrådet LARS ENGQVIST (s).....	46
Anf. 60 PETER WEIBULL BERNSTRÖM (m).....	47
Anf. 61 Statsrådet LARS ENGQVIST (s).....	48
Anf. 62 PETER WEIBULL BERNSTRÖM (m).....	48
13 § Bordläggning.....	49
14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	49
15 § Kammaren åtskildes kl. 13.08.	50

Elanders Gotab, Stockholm 1998